

ชื่อการศึกษา **ค้นคว้าอิสระ** การสร้างแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย
อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ศึกษา นายสุขสันต์ ศรีม่วง **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์นภลัย สุวรรณธาดา **ปีการศึกษา** 2546

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (2) ตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (3) ประเมินความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 10 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) แบบประเมินผลแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 5 ชุด (2) แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 4 หน่วย (3) แบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการศึกษา พบว่า (1) แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก (2) คะแนนจากการทำแบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ แบบฝึกทักษะ กลอนสุภาพ มัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์นภลัย สุวรรณธาดา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ภาษาไทย มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่าง
ใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความ
กรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียน โรงเรียนบ้านวังม่วย ที่เป็นกลุ่ม
ตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการค้นคว้า

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์นันทพร โพธิ์ขำ อาจารย์ปิยวรรณ ภูวชินพงศ์ อาจารย์
ประเวศ การินทร์ อาจารย์ปราณี สารระบาญ และอาจารย์อำนาจ เลื่อมใส ที่ทุกท่านได้เสียสละ
เวลากรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณอาจารย์สมลักษณ์ ปลื้มรัมย์ เพื่อนนักศึกษา และผู้ที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน
ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

สุขสันต์ ศรีม่วง

กรกฎาคม 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	๗
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า.....	4
สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก.....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	21
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	21
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	22
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	24
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	26
การสร้างแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	26
การตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ.....	26
การเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก.....	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	31
สรุปการศึกษาค้นคว้า.....	31
อภิปรายผล.....	33
ข้อเสนอแนะ.....	35
บรรณานุกรม.....	36
ภาคผนวก.....	40
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	41
ข แบบทดสอบ.....	43
ค แบบฝึกทักษะ.....	49
หน่วยที่ 1 เรื่อง ความหมาย ความเป็นมา ประเภทของกลอน.....	51
หน่วยที่ 2 เรื่อง คำสัมผัส.....	58
หน่วยที่ 3 เรื่อง ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ.....	66
หน่วยที่ 4 การเขียนกลอนสุภาพ.....	74
ง ผลการคำนวณหาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ และผลการ วิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้แบบฝึก.....	88
จ แบบประเมินผลสำหรับผู้เชี่ยวชาญ.....	95
ประวัติผู้วิจัย.....	102

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็น เกี่ยวกับการประเมินแบบฝึกการแต่งกลอนสุภาพ.....	27
ตารางที่ 4.2	รวมคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียน ของกลุ่มตัวอย่าง.....	29
ตารางที่ 4.3	เปรียบเทียบความสามารถทางการแต่งกลอนสุภาพ ของกลุ่มตัวอย่าง.....	30
ตารางที่ 4.4	แสดงการคำนวณหาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในการแต่งกลอนสุภาพ.....	89
ตารางที่ 4.5	แสดงคะแนนการทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียนของนักเรียนแต่ละคน โดยแบบฝึกการแต่งกลอนสุภาพ.....	91
ตารางที่ 4.6	แสดงคะแนนทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ ในการแต่งกลอนสุภาพหลังเรียน.....	92
ตารางที่ 4.7	เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการแต่งกลอนสุภาพของนักเรียน ก่อนและหลังใช้แบบฝึก.....	93

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความหมายที่แสดงความรู้สึกนึกคิดให้เข้าใจซึ่งกันและกัน บุคคลใดมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดีย่อมดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทักษะทางภาษาประกอบด้วย ทักษะทางการฟัง ทักษะทางการพูด ทักษะทางการอ่าน และทักษะทางการเขียน ในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้น ต้องใช้ทักษะทางภาษาทั้งสี่ด้านนี้ร่วมกันในกระบวนการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างสติปัญญา แสดงความรู้สึกนึกคิดและถ่ายทอดประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2546: 57-58) ที่กล่าวไว้ว่า

ภาษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งของมนุษย์ ในอันที่จะนำไปสู่การติดต่อสื่อสาร การศึกษาหาความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงระบุความสำคัญของภาษาไทยว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนไทยให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการทำงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดี และวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

ด้านการศึกษาที่ต้องใช้ภาษาไทยในการศึกษาหาความรู้วิชาการต่าง ๆ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ได้กำหนดตามสาระหลัก 5 หัวข้อ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งหมดว่ามีอะไรที่ต้องเรียนรู้บ้าง แต่ในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริง ครูผู้สอนต้องจัดในลักษณะบูรณาการ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของภาษาไทย การบูรณาการอาจทำได้หลายวิธีที่สะดวกและเหมาะสมมากคือ การใช้วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นแกน

ในบรรดาทักษะทางภาษาไทย ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่มีความสลับซับซ้อนและยากที่สุด เพราะในการสื่อสารด้วยการเขียนนั้น ผู้เขียนต้องมีความรอบรู้ มีความคิด และสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้มากแล้วจึงกลั่นกรองความรู้ที่ได้รับมานั้นแสดงออกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อสื่อความหมายให้ประจักษ์ (กรมวิชาการ : 2542)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้เล็งเห็นความสำคัญของการใช้ภาษา จึงได้กำหนดให้เปิดสอนวิชาภาษาไทยในทุกระดับชั้น มีทั้งรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก โดยหลักสูตรกำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้เอาไว้ใน มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ซึ่งมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 คือ ชั้น ม. 1 – 3 ข้อที่ 5 กำหนดให้ผู้เรียนต้องสามารถแต่งคำประพันธ์ได้ โดยแสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฝึกแต่งคำประพันธ์ ต้องอาศัยความสามารถทุกทักษะและต้องใช้เวลาาน หลักสูตรทุกช่วงชั้นจึงกำหนดให้เรียนเกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ในหลักสูตรภาษาไทยรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติม สำหรับคำประพันธ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรซึ่งมี กาพย์ กลอน และ โคลง

จากหลักสูตรดังกล่าว การเขียนบทร้อยกรองเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง ที่หลักสูตรได้ปลูกฝังให้เยาวชน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นไปได้ฝึกแต่งบทประพันธ์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้รู้หลายท่าน ดังที่วิทัย ศิวะศรียานนท์ (2504: 26) กล่าวถึงลักษณะของภาษาไทยว่า “ภาษาไทยเป็นภาษากาพย์กลอนมากกว่าภาษาร้อยแก้ว เพราะแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว คนไทยชอบจังหวะ ชอบสัมผัสคล้องจองแม้ในภาษาพูดสามัญ” เช่นเดียวกับชลดา เรื่องรักย์ลิขิตและสุจิตรา จงสถิตวัฒนา (2542: 1) ได้กล่าวว่า “คนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอน จะเจรจาสิ่งใดเรื่องใดก็มักใช้ถ้อยคำที่มีสัมผัสต่อเนื่องคล้องจองกันมา ตั้งแต่สมัยโบราณกาล ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากเพลงพื้นเมือง บทผญา คำพังเพย สุภาษิต บทเพลงไม่ว่าจะเป็นเพลงไทย หรือเพลงไทยสากลและวรรณคดีร้อยกรองเรื่องต่าง ๆ คนไทยยังนิยมฟังคำหรือข้อความที่มีลักษณะรื่นไหลอันเกิดจากรับส่งสัมผัสกันด้วย เพราะนอกจากจะฟังรื่นหูได้รสไพเราะแล้ว ยังช่วยให้สามารถจดจำเนื้อความเหล่านั้นได้ง่ายขึ้น”

ผู้ศึกษาเห็นว่า กลอนสุภาพ เป็นคำประพันธ์ที่ไพเราะและแต่งง่าย ไม่มีลักษณะบังคับมากเช่นคำประพันธ์ชนิดอื่น ไม่บังคับเอกโท หรือครุหลุ เพียงแต่กำหนดสัมผัสเท่านั้น มีผู้นิยมแต่งกันมากที่สุด นักเรียนก็คุ้นเคยและมีประสบการณ์กับกลอนชนิดนี้ เนื่องจากมีจำนวนคำไม่มากนักน้อยเกินไป ใช้ถ้อยคำสามัญเข้าใจง่าย จำนวนคำก็เป็นประโยคที่สมบูรณ์ได้ในตัว สามารถเก็บความได้พอดี สะดวกแก่การพูดการฟังของนักเรียนและคนทั่วไป จึงเรียกกลอนชนิดนี้อีกอย่างหนึ่งว่า กลอนตลาด ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้นำคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพไปใช้ในการสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขึ้น

ในการเรียนการสอนการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ครูผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน การสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดหาความรู้และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ดังที่ บันลือ พุกกะวัน (2535: 83-84) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการเขียนบทร้อยกรองสรุปได้ว่า ควรสอนให้เป็นที่ไปตามความสนใจของเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเด็กบางคนอาจไม่มีความสามารถในด้านนี้ จึงไม่ควรบังคับ ควรหาทางส่งเสริมให้เป็นที่ไปตามความสนใจของผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริม ได้แก่ การเล่นต่อคำสัมผัส สอนให้อ่านวรรณคดีร้อยกรอง เพื่อมุ่งให้รูรสไพเราะของบทประพันธ์ และส่งเสริมการท่องคำประพันธ์หรือบทร้อยกรองที่มีความไพเราะ เพื่อเป็นแบบอย่างในการฝึกเขียนบทร้อยกรอง

นอกจากนี้การฝึกการเขียนบทกลอน ยังมีส่วนช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงสุนทรียภาพของภาษามากยิ่งขึ้น ดังที่ เสถียร โกเศศ (2515: 69) ได้กล่าวถึงอำนาจของบทกลอนไว้ว่า “อำนาจของบทกลอนเป็นอำนาจที่ดั่งงาม กระทำหัวใจให้ชื่นบาน บัดเป่าความทุกข์ หล่อหัวใจให้อ่อนละมุลไม่แข็งกระด้าง ประคองความคิดให้กระทำแต่สิ่งที่ชอบเป็นสุจริตธรรมอยู่เสมอ เป็นเพื่อนชวนให้ความรู้ความงามของสิ่งทั้งปวงในโลก ชักจูงให้แลเห็นความงามแห่งพระอาทิตย์ยามขอแสง และความงามแห่งทะเล และสี่สลดแห่งท้องฟ้า”

ขั้นตอนการฝึกเริ่มตั้งแต่ การฝึกให้นักเรียนรู้จักคำสัมผัสแผนผัง และวิธีการเขียนกลอน การให้ความรู้ จัดกิจกรรมและสร้างแบบฝึกให้เหมาะสม ตามลำดับ จะช่วยให้การฝึกเขียนกลอนของนักเรียนประสบผลสำเร็จ เบญจมาศ กริแสง (2534) ได้ศึกษาการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนทำกิจกรรมการเขียนคำคล้องจองและคำสัมผัส โดยใช้สื่อการสอนประเภทตัวอย่างบทร้อยกรอง และแผนผังบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ กิจกรรมการเขียนบทร้อยกรองนั้นครูใช้การจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ นักเรียนเขียนร้อยกรองโดยฝึกคำสัมผัสก่อนการเขียนร้อยกรอง เขียนคำคล้องจองและโยงคำที่สัมผัสในบทร้อยกรอง

การให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน โดยวิธีการกระทำซ้ำและบ่อย ๆ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การใช้แบบฝึกเพื่อเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนทักษะ เป็นวิธีที่ดีและเหมาะสมวิธีหนึ่ง ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครูจะต้องสร้างแบบฝึกเฉพาะเรื่องขึ้นสำหรับฝึกเพิ่มเติม เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความคล่องแคล่วในทักษะการแต่งคำประพันธ์ดังที่ พรทิพย์ เสาวโค (2543: 62-63) ได้สร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนมีความสามารถแต่งคำประพันธ์สูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ และนักเรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้ไปตามจุดประสงค์

นอกจากนี้ผู้ศึกษาในฐานะเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียนในเป็นอย่างมาก จากประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยที่ผ่านมา เรื่องการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มักประสบปัญหาหลายประการ อาทิ นักเรียนใช้คำสัมผัส และฉันทลักษณ์ผิดพลาด ไม่สามารถจะแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพให้ถูกต้อง มีเจตคติที่ไม่ดีต่อภาษาไทย จึงทำให้แต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพไม่ได้ จากการเก็บข้อมูลย้อนหลังจากสมุดประเมินรายวิชา ท 1 ภาษาไทย ปีการศึกษา 2545 พบว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในหัวข้อที่ว่านักเรียนต้องสามารถแต่งคำประพันธ์ได้นั้น คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ คะแนนเต็ม 6 คะแนน นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 2.30 ซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 38.46 ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มนี้ ซึ่งอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ได้แต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพได้ถูกต้องยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้สร้างแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพขึ้น โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นี้ไม่เคยมีผู้ใดจัดทำมาก่อน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

- 2.1 เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- 2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
- 2.3 เพื่อประเมินผลการใช้แบบฝึกทักษะที่เกิดกับนักเรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด 10 คน

3. สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

3.1 แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50–5.00

3.2 ผลการประเมินการใช้แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

4.1 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่

4.1.1 ผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์

4.1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหา ได้แก่ การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ซึ่งอยู่ในหลักสูตรกลุ่มสาระภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ระหว่างวันที่ 22 มีนาคม 2547 – 31 มีนาคม 2547

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ หมายถึง แบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จำนวน 4 หน่วย

5.2 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546

5.3 การตรวจสอบคุณภาพแบบฝึก หมายถึง การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และ ความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

5.4 แบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ หมายถึง แบบทดสอบเพื่อ ทดสอบความรู้ความเข้าใจในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึกที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ครูผู้สอนนำไปใช้แก้ปัญหาการแต่งกลอนสุภาพ

6.2 เป็นประโยชน์สำหรับครูในการสอนการแต่งกลอนสุภาพ

6.3 เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน และแนวทางให้มีการสร้างแบบฝึกแต่ง คำประพันธ์ประเภทอื่นในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึก
แต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์ประเภทกลอน
  - 1.1 ความหมายของกลอน
  - 1.2 ประวัติความเป็นมาของกลอน
  - 1.3 ประเภทและลักษณะบังคับของกลอน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องแบบฝึกเสริมทักษะ
  - 2.1 ความหมายและความสำคัญของแบบฝึก
  - 2.2 หลักการสร้างแบบฝึก
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก
  - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์

1.1 ความหมายของกลอน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 77) ให้ความหมายของ กลอน ไว้ว่า “ คำประพันธ์ซึ่งแต่เดิมเรียกคำเรียงที่มีสัมผัสทั่วไป จะเป็น โคลง ฉันท์ กาพย์ หรือร่าย ก็ตาม เช่นในคำว่า ชุมนุมตำรากลอน, ครั้นเรียกเฉพาะคำประพันธ์เฉพาะอย่างเป็น โคลง ฉันท์ ร่าย แล้ว คำประพันธ์นอกนี้อีกอย่างหนึ่งจึงเรียกว่ากลอน เป็นลำนำสำหรับขับร้องบ้าง คือ บทละคร สักวา เสภา บทดอคสร้อย, เป็นเพลงสำหรับอ่านบ้าง คือ กลอนเพลงยาว หรือ กลอนตลาด ”

กำชัย ทองหล่อ (2540: 460) ได้ให้ความหมายของกลอนไว้ว่า “กลอน คือลักษณะคำประพันธ์ที่เรียบเรียงเข้าเป็นคณะมีสัมผัสกันตามลักษณะบัญญัติเป็นชนิด ๆ แต่ไม่มีบังคับ เอก โท และครุ ลหุ ส่วนประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533: 127-129) ได้ให้ความหมายของกลอนในประเด็นที่ต่างออกไปว่า “กลอน หมายถึง คำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่มีกฎเกณฑ์ข้อบังคับ

ต่าง ๆ เกี่ยวกับคณะ จังหะ และสัมผัส แต่โบราณใช้ในความหมายต่าง ๆ คือ ใช้เป็นคำรวมเรียก ร้อยกรองทุกชนิดและคำที่สัมผัสคล้องจองกัน”

จึงสรุปได้ว่า กลอน มีความหมาย 2 ประการ ประการหนึ่งคือ ร้อยกรองทั่วไป อีก ประการหนึ่ง คือ ร้อยกรองที่เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่บังคับ คณะ จังหะ และสัมผัส มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน

1.2 ประวัติความเป็นมาของกลอน

คำประพันธ์ประเภทกลอน เกิดขึ้นมานานแล้ว ดังที่ วันเนา ภูเต็น (2532: 8 - 22) ได้กล่าวถึงที่มาของกลอน สรุปได้ว่า กลอนมีมาแล้วตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่ยังหา วรรณคดีประกอบเป็นหลักฐานไม่ได้แน่ชัด เพียงแต่มีแง่คิดว่าถ้ากลอนเริ่มมีในสมัยหลัง คือ สมัย พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแล้ว กลอนพัฒนาได้อย่างรวดเร็วมาพิศวง และที่เชื่อกันว่ากลอนน่าจะเริ่มมี สมัยอยุธยาตอนปลาย คือ ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแล้วค่อยเฟื่องฟูขึ้นเป็นลำดับ จนเป็นที่ นิยมกันมากในสมัยรัตนโกสินทร์

นอกจากนี้ ประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 132 – 135) ได้กล่าวถึง วิวัฒนาการของกลอนสรุปได้ดังนี้

ระยะเริ่มต้น

ตามหลักฐานทางรูปลักษณะของกลอนที่ปรากฏ กล่าวได้ว่าบทละครครั้งกรุงเก่า เรื่อง นางมโนห์รา เป็นบทละครรุ่นเก่าที่สุด และเชื่อได้ว่าเป็นกลอนรุ่นแรกที่มีวิวัฒนาการจากเพลง พื้นบ้าน ทั้งนี้พิจารณาจากการใช้คำในแต่ละวรรคไม่เท่ากัน คล้ายกลอนฉัน วรรคหนึ่ง ๆ มีตั้งแต่ 4 – 5 – 6 คำ บางวรรคมีถึง 8 คำ

ระยะสู่รูปแบบที่สมบูรณ์

กลอนได้พัฒนาสู่รูปแบบที่สมบูรณ์ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ดังปรากฏ ในเพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา มีอังกตอนทำยว่า เป็นพระราชนิพนธ์สมเด็จพระนารายณ์ มหาราช ดังตัวอย่าง

ครานั้นฝูงสัตว์ทั้งหลาย	จะเกิดความอันตรายเป็นแม่นมั่น
ด้วยพระมหากษัตริย์มิได้ทรงทศพิชราชธรรม์	จึงเกิดเข็ญเป็นมหัศจรรย์สืบหกประการ
คือเดือนดาวดินฟ้าจะอาเพศ	อุบัติเหตุเกิดทั่วทุกทิศาน
มหาเมฆจะลุกเป็นเพลิงกาล	เกิดนิมิตพิศดารทุกบ้านเมือง
พระคงคาจะแดงเดือดตั้งเลือดนรก	ออกแผ่นดินเป็นบ้ำฟ้าจะเหลือง
ผีป่าจะวิ่งเข้าสิงเมือง	ผีเมืองนั้นจะออกไปอยู่ไพร

พระเสื้อเมืองจะเอาตัวหนี

พระกาลกุลีจะเข้ามาเป็นไส้

พระธรณีจะตีกให้

อกพระกาลจะไหม้อยู่เกรียมกรม

(เพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา ของ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช)

จะเห็นได้ว่า กระจวนกลอนในเพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยามีลีลาเรียบร้อย และ
จังหวะที่สม่ำเสมอมากกว่า แสดงให้เห็นลักษณะกระจวนกลอนที่มีวิวัฒนาการแล้ว ฉะนั้น จึงอาจ
กล่าวได้ว่า กระจวนกลอนในเพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา เป็นการเริ่มต้นของการวิวัฒนาการที่
เข้าสู่ลักษณะที่สมบูรณ์ตามแบบรูปของกลอน ซึ่งปรากฏในรูปแบบของเพลงยาวต่าง ๆ ในสมัย
พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

ระยะอิมตัวทางรูปแบบ

ลักษณะกระจวนกลอนได้พัฒนาสู่จุดอิมตัวทางรูปแบบ เมื่อสุนทรภู่ได้ปรับปรุงลีลา
และท่วงทำนองของกลอนด้วยการกำหนดจังหวะ จำนวนคำ และสัมผัสในวรรคหนึ่ง ๆ เป็นแบบ
ใหม่ ที่สม่ำเสมอด้วยจังหวะและสัมผัส ดังนี้

๐ ๐ ๐ / ๐ ๐ / ๐ ๐ ๐

๐ ๐ ๐ / ๐ ๐ / ๐ ๐ ๐

๐ ๐ ๐ / ๐ ๐ / ๐ ๐ ๐

๐ ๐ ๐ / ๐ ๐ / ๐ ๐ ๐

ตัวอย่าง

ด้อยตะริดติดตีเจ้าพี่เอ๋ย

จะละเลยเร่ร้อนไปนอนไหน

แอ้ออ้อสร้อยฟ้าสุมาลัย

แม่นเค็ดได้แล้วไม่ร้างให้ห่างเขย

นุชฉายขึ้นรินรวยระทายทอด

จะกล่อมกอดกว่าจะหลับกับเขนย

หนานน้ำค้างพร่างพรมลมรำเพย

ใครจะเขยโฉมน้องประคองนวล

เสนาะดั่งวังเวงเป็นเพลงพลอด

เสียงจอดจอดชดช้อยละห้อยหวาน

วิเวกแว่วแจ้วในใจรัญจวน

เป็นความชวนประโลมโลมวัลลา

(พระอภัยมณี ของ สุนทรภู่)

การที่สุนทรภู่ได้ประดิษฐ์การเขียนกลอน โดยปรับปรุงลีลาและท่วงทำนองเดิมเป็นแบบ
ใหม่นี้ นับเป็นวิวัฒนาการภายในรูปแบบ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดลักษณะกระจวนกลอนที่
สม่ำเสมอด้วยจังหวะและสัมผัสเช่นนี้ เป็นความอิมตัวทางรูปแบบโดยแท้ ปรากฏว่ากลอนแบบ
สุนทรภู่นี้ เป็นที่นิยมแพร่หลายและยึดถือเป็นแบบฉบับจนกระทั่งทุกวันนี้

ระยะคลี่คลาย

แม้จะถือว่าลักษณะกระจวนกลอนอย่างแบบของสุนทรภู่ เป็นรูปแบบกลอนที่
สมบูรณ์ที่สุด เป็นแบบฉบับในการเขียนกลอน ก็เป็นเพียงการยึดถือตามความนิยมเท่านั้น มิได้

กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติ อีกประการหนึ่งโดยธรรมชาติ กลอนเป็นร้อยกรองที่ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเหตุนี้การเขียนกลอนโดยไม่ยึดตามแบบของสุนทรภู่ก็มีปรากฏให้เห็น อันดับแรกและมีปรากฏอยู่บ่อย ๆ ได้แก่ การเขียนโดยละสัมผัสสระในแต่ละวรรค โดยเฉพาะสัมผัสสระระหว่างสองจังหวะแรกของวรรคหน้า และต่อมาก็เปลี่ยนแปลงจำนวนคำในแต่ละจังหวะของวรรค กล่าวคือ เพิ่มขึ้นบ้าง ลดลงบ้าง โดยคงจังหวะของแต่ละวรรคไว้ แลในที่สุดก็มีกลอนส่วนหนึ่งที่เขียนโดยละทั้งสัมผัส ละทั้งจังหวะ จำนวนคำในแต่ละวรรคไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับใจความ รวมทั้งไม่พะวงถึงความนิยมในเรื่องระดับเสียงของคำสุดท้ายของแต่ละวรรค คงแต่ลักษณะเฉพาะของกลอนไว้เท่านั้น เสมือนหันกลับไปสู่ลักษณะกระบวนกลอนสมัยเริ่มแรกอีกครั้งหนึ่ง ตัวอย่าง

ไอ้สุโขทัยเมืองแก้ว	ลุ่มแล้วรกร้างมไหศวรรย์
ขุนป่าขลุ่ยซำอาร์ญ	ญิกนั้นเวทนาโศกาลัย
น้ำค้างตกต้องอัฐวารส	ระทดถึงฟ้าน้ำตาไหล
เหลือซากหล้าอปราชัย	จะหวาดไหวทุกวิญญาณ
ซ่างล้อมลุ่มลุ่มจมนดิน	วิบัติสิ้นทุกเมตทรายสะท้าน
พระเชตุพนก็แหลกลาญ	มหาวิหารวินาสอนาใจ
ธูลิทรายนี้พระร่วงเจ้า	อยู่เกล้าเหยียบรอยบาทไว้
ปุยยามากราบไหว้	เมืองกว้างซ่างหลายนี้ศักดิ์สิทธิ์
สี่อิริยาบถของพระเจ้า	เหลือถ่านเกล้าทำทศทิศ
พระมณฑปแก้วนฤมิต	วิปริตเปื่อยจมนมทรายดิน
	(อังคาร กัลยาณพงศ์)

อย่างไรก็ตาม ลักษณะกระบวนกลอนตามตัวอย่างนี้เป็นที่นิยมของผู้เขียนเพียงส่วนหนึ่ง ส่วนมากก็ยังคงยึดการเขียนตามรูปแบบลักษณะกระบวนกลอนแบบสุนทรภู่อยู่ แม้จะไม่เคร่งครัดในเรื่องสัมผัสในภายในวรรคนักก็ตาม

เกี่ยวกับประวัติของกลอนนี้ ผู้รู้หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ต่างกัน ไม่อาจสรุปเป็นแนวเดียวกันได้ แต่น่าจะเชื่อได้ว่า กลอนเป็นคำประพันธ์ไทยแท้มาแต่เดิม

1.3 ประเภทและลักษณะบังคับของกลอน

คำประพันธ์ประเภทกลอน มีการแบ่งประเภทตามลักษณะที่ปรากฏ ซึ่ง คำชัย ทองหล่อ (2540: 460) ได้แบ่งประเภทของกลอนไว้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลอนสุภาพ คือ กลอนที่ใช้ถ้อยคำและทำนองเรียบ ๆ แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9 แต่ละชนิดใช้คำตามจำนวนที่กำหนดเท่ากันทุกวรรค

2. กลอนลำนำ คือ กลอนที่ขับร้อง หรือสวด ให้มีทำนองต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 ชนิด คือ กลอนบทละคร กลอนสัทวา กลอนเสภา กลอนดอกสร้อย และกลอนขับร้อง

3. กลอนตลาด คือ กลอนผสมหรือกลอนกละ ไม่กำหนดคำตายตัวเหมือนกลอนสุภาพ ในกลอนบทหนึ่งอาจมีวรรคละ 7 คำบ้าง 8 คำบ้าง 9 คำบ้าง คือ เอากลอนสุภาพหลายชนิดมาผสมกัน เป็นกลอนที่นิยมใช้ในการขับร้องแก่กันทั่ว ๆ ไป จึงเรียกว่ากลอนตลาด แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย กลอนเพลงปฏิพากย์

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2535: 366) ได้กล่าวถึงประเภทของกลอน แบ่งได้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลอนคำร้อง คือ กลอนที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับขับร้อง มีตั้งแต่วรรคละ 6 คำขึ้นไป จนถึง 8 คำ เพื่อให้เหมาะกับเพลงขับร้องต่าง ๆ เป็นชนิด ๆ ไป แบ่งออกเป็นกลอนบทละคร และคำกลอนร้องส่งคนตรี ซึ่งคำกลอนร้องส่งคนตรีแบ่งย่อยเป็น บทดอกสร้อย บทสัทวา และบทเสภา

2. กลอนสุภาพหรือกลอนตลาด บทกลอนจำพวกนี้เรียกกันทั่วไปว่า กลอนตลาด และต่อมาเปลี่ยนเป็นเรียกว่า กลอนสุภาพ มีหนังสือกลอนที่เรียกว่า เรื่องประโลมโลก เช่น โคบุตร ลัทธิวงศ์ และพระอภัยมณี

3. กลอนกลต่าง ๆ กลอนพวกนี้มีข้อบังคับอย่างกลอนสุภาพ แต่มีข้อที่ต่างกัน คือ เพิ่มข้อบังคับขึ้นเป็นพิเศษ และเรียกชื่อเป็น 2 ชนิด คือ กลอนกลบทกับกลอนกลอักษร

จากการศึกษาประเภทของกลอนนี้ ผู้ศึกษานำกลอนไปใช้ในการสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 1 ชนิด คือ กลอนสุภาพ

ลักษณะบังคับทั่วไปของกลอน

ประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 138 – 149) ได้กล่าวถึงลักษณะบังคับทั่วไปของกลอน สรุปได้ดังนี้

กลอนทุกชนิดมีข้อบังคับทั่วไป ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ คณะและสัมผัส แต่ละอย่างมีลักษณะบังคับต่อไปนี้

1. คณะ

คณะ หมายถึง การจัดคำให้เป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของรูปแบบคำประพันธ์ ประกอบด้วย บท บาท วรรค และคำหรือพยางค์ คณะของกลอนมีดังนี้

กลอน 1 บทจัดเป็น 2 บาท เรียกว่า บาทเอกและบาทโท แต่ละบทต้องเป็นบาทคู่กัน เช่นนี้ ทั้งนี้จะต้องจบลงด้วยบาทโทเสมอ บาทในกลอนนิยมเรียกว่า คำกลอน (2 วรรคเท่ากับ 1 คำกลอน)

วรรคในกลอนหนึ่ง ๆ บรรจุคำไว้ตั้งแต่ 6–9 คำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับการนำกลอนที่แต่งไปอ่านหรือขับร้อง ตามที่นิยมกัน เช่น กลอนที่จะนำไปใช้ขับร้องมักใช้ 6 – 7 หรือ 8 คำเป็นพื้น ส่วนกลอนที่แต่งสำหรับอ่านเล่นมักใช้ 8 หรือ 9 คำเป็นพื้น โดยทั่วไปนิยมใช้ 8 คำ แต่จะวรรคนิยมแบ่งเป็น 3 จังหวะ ๆ หนึ่ง ๆ ใช้ 2 หรือ 3 คำ

1	2	
วรรคสลับ	วรรครับ	
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	บาทเอก
3	4	
วรรครอง	วรรคส่ง	
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	บาทโท

วรรคที่ 1 เรียกว่า วรรคสลับ หรือ วรรคสลับ

วรรคที่ 2 เรียกว่า วรรครับ

วรรคที่ 3 เรียกว่า วรรครอง

วรรคที่ 4 เรียกว่า วรรคส่ง

สำหรับคำหรือพยางค์ในบทกลอนกำหนดไว้ว่า 1 คำ หมายถึงเสียงหนึ่งเสียงในวรรคเท่ากับ 1 พยางค์ ส่วนคำที่มี 2 พยางค์และพยางค์หน้าเป็นเสียงเบาหรือเสียงสั้น อย่างคำอักษรนำ เช่น กนก รวี สนุก แสดง ฯลฯ จะนับเป็น 1 คำ หรือ 2 คำก็ได้

2. สัมผัส

สัมผัส คือ เสียงที่คล้องจองกัน สัมผัสมีสองอย่าง คือ สัมผัสสระกับสัมผัสพยัญชนะ สัมผัสบังคับของกลอนเป็นสัมผัสสระ และเป็นสัมผัสระหว่างวรรค

ตัวอย่าง แสดงกลอนสุภาพ 2 บท

<p>กลอนสุภาพพึงจำมีกำหนด วรรคละแปดพยางค์นับศัพท์สุนทร ห้าแห่งคำคล้องจองต้องสัมผัส เสียงสูงต่ำต้องเรียงเรียงโบราณ</p>	<p>กลอนหนึ่งบทสี่วรรครองอักษร อาจยิ่งหย่อนเจ็ดหรือเก้าเข้าหลักการ สลับจัดรับรองส่งประสงศ์สมาน เป็นกลอนกานท์ครบครันฉันนี้เออ (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ)</p>
--	---

ผังภูมิ

		วรรคสลัป		วรรครับ			
บาทเอก	○○○	○○	○○○	○○○	○○	○○○	1 คำกลอน
		วรรครอง		วรรคส่ง			
บาทโท	○○○	○○	○○○	○○○	○○	○○○	1 คำกลอน
		วรรคสลัป		วรรครับ		สัมผัสระหว่างบท	
บาทเอก	○○○	○○	○○○	○○○	○○	○○○	1 คำกลอน
		วรรครอง		วรรคส่ง			
บาทโท	○○○	○○	○○○	○○○	○○	○○○	1 คำกลอน

เส้นทึบ แสดงตำแหน่งของสัมผัสบังคับ **เส้นไขปลา** แสดงว่ามีการผ่อนผันได้

2.1 สัมผัสคู่ที่ 1

สัมผัสคู่ที่ 1 ได้แก่ คำสุดท้ายของวรรคสลัป ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของ 2 จังหวะแรก (คือ คำที่ 1, 2, 3 หรือ 4, 5) ของวรรครับ ถ้าเป็นกลอนแปดนิยมสัมผัสคำที่ 3 หรือ 5

2.2 สัมผัสคู่ที่ 2

สัมผัสคู่ที่ 2 ได้แก่ คำสุดท้ายของวรรครับ ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครอง

2.3 สัมผัสคู่ที่ 3

สัมผัสคู่ที่ 3 ได้แก่ คำสุดท้ายของวรรครอง ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของ 2 จังหวะแรก (คือ คำที่ 1, 2, 3 หรือ 4, 5) ของวรรคส่ง เช่นเดียวกับคู่ที่ 1

2.4 สัมผัสระหว่างบท

หากแต่งตั้งแต่ 2 บทขึ้นไป ให้มีสัมผัสระหว่างบท กำหนดบังคับไว้ คือ คำสุดท้ายของบทหน้า คือคำสุดท้ายของวรรคส่ง ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครับของบทต่อไป

กลอนทุกชนิด นอกจากจะมีข้อบังคับทั่วไปเป็นลักษณะพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ ดังกล่าวแล้ว กลอนยังมีลักษณะสำคัญที่นิยมในการแต่งกลอนอีก คือ จังหวะหรือตอน และระดับเสียงของคำ

ก. จังหวะ

จังหวะมีความหมายทั่วไปว่า ตอน ส่วน ระยะเวลา

กลอนทุกชนิดที่ใช้คำในวรรคหนึ่ง ๆ ตั้งแต่ 6-9 คำ ทุกวรรคกำหนดแบ่งออกเป็น 3 จังหวะ หรือ 3 ตอน (ยกเว้นวรรคตอนของกลอนชนิดที่มีกำหนดบังคับการขึ้นต้นบทเป็นพิเศษ

เฉพาะอย่าง) แต่ละจังหวะจะมี 2–3 คำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนคำที่ใช้ในวรรค ซึ่งจำแนกได้ เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ถ้าวรรคหนึ่งมี 6 คำ แต่ละจังหวะจะมี 2 คำ ดังนี้

○ ○ / ○ ○ / ○ ○   ○ ○ / ○ ○ / ○ ○

2. ถ้าวรรคหนึ่งมี 7 คำ นิยมกำหนดให้จังหวะที่ 1 และ 2 มี 2 คำ และจังหวะที่ 3 มี 3 คำ ดังนี้

○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○   ○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○

3. ถ้าวรรคหนึ่งมี 8 คำ นิยมกำหนดให้จังหวะที่ 1 มี 3 คำ จังหวะที่ 2 มี 2 และจังหวะที่ 3 มี 3 คำ ดังนี้

○ ○ ○ / ○ ○ ○ / ○ ○ ○   ○ ○ ○ / ○ ○ ○ / ○ ○ ○

4. ถ้าวรรคหนึ่งมี 9 คำ แต่ละจังหวะมี 3 คำ ดังนี้

○ ○ ○ / ○ ○ ○ / ○ ○ ○   ○ ○ ○ / ○ ○ ○ / ○ ○ ○

อนึ่ง กลอนที่แต่งกันทั่วไปไม่กำหนดคำให้เท่ากันทุกวรรค อาจมี 6 คำบ้าง 7 คำบ้าง 8 คำบ้าง บางวรรคอาจมีถึง 9 คำ เช่นนี้ การกำหนดจังหวะย่อมไม่แน่นอน โดยเฉพาะวรรคที่มี 7 หรือ 8 คำ จังหวะอาจมีลักษณะต่างจากที่กล่าวไว้นี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับใจความและสัมผัส

ตัวอย่าง

ฝ่ายบรม พรหมทัต นฤเบศร	ครั้นหายเหตุ เกิดการ ฤดาหล
ไม่ยลพักตร์ กากิ นฤมล	คิดฉงน ฉงายเหงา เปล่าฤทัย
เมื่ออนงค์ เนาแท่น ไสยาอาสน์	หลากประหลาด จรดล ไปหนไหน
จึงให้คั่น ท่วมฉน จิราลัย	ทั้งนอกใน พระปรีศ เรือนจันทร์
มิได้พบ จบสกล วังราช	ภูวนาด โศกโทม (ม)นัสศัลย์
ไอ้กากิ ศรีสุดา ลาวฉนย์	เจ้าผู้ขวัญ เมืองมิ่ง วัฒนาลัย
	(กากิกลอนสุภาพ)

จ. ระดับเสียงของคำ

คำในวรรคกลอนที่นิยมกำหนดระดับเสียงไว้ ได้แก่คำสุดท้ายของแต่ละวรรค ซึ่งเป็นคำที่ส่งและรับสัมผัสบังคับในบทกลอน

1. คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 (วรรคสลับหรือสดับ) ใช้วรรณยุกต์ได้ทั้ง 5 เสียง แต่ไม่นิยมเสียงสามัญ

2. คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 (วรรครับ) ใช้เสียงจัตวา หรือเสียงเอก หรือเสียงโท โดยมากนิยมใช้เสียงจัตวา ไม่นิยมเสียงตรี

3. คำสุดท้ายของวรรคที่ 3 (วรรครอง) นิยมใช้กัน 2 เสียง คือ สามัญ กับ ตรี โดยมากนิยมใช้เสียงสามัญ

4. คำสุดท้ายของวรรคที่ 4 (วรรคส่ง) ใช้เสียงสามัญหรือเสียงตรีเหมือนวรรคที่ 3

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก

2.1 ความหมายและความสำคัญของแบบฝึก

แบบฝึก หรือแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกเสริมทักษะ เป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียน ในบางวิชาแบบฝึกหัดจะมีลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537: 147)

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542(2546: 641)ให้ความหมายของแบบฝึกหัดไว้ว่าแบบฝึกหัด หมายถึงแบบตัวอย่างปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ เป็นต้นวรรณ แก้วเพชร (2526 : 86) ได้กล่าวถึงแบบฝึกเสริมทักษะว่าเป็นแบบฝึกหัดที่ครูจัดขึ้นให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะเพิ่มขึ้น โดยทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความสนใจและพอใจ หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องนั้น ๆ มาบ้างแล้ว

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2535 : 27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกว่าเป็นวิธีสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือการให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกมาก ๆ เพราะแบบฝึกจะช่วยให้เด็กมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น

แบบฝึกมีประโยชน์ต่อการเรียนวิชาทักษะมาก ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531: 173-175) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ

2. ช่วยเสริมทักษะทางการใช้ภาษา แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กมีทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่จากครูผู้สอนด้วย

3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน การให้เด็กทำแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จในด้านจิตใจมากขึ้น

4. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน โดยกระทำดังนี้
    - 4.1 ฟีกทันทีหลังจากเด็กได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ
    - 4.2 ฟีกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง
    - 4.3 เน้นเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก
  5. แบบฝึกเป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้ง
  6. แบบฝึกที่จัดทำขึ้นเป็นรูปเล่ม เด็กสามารถเก็บรักษาไว้ใช้เป็นแนวทางเพื่อทบทวนด้วยตนเองได้ต่อไป
  7. การให้เด็กทำแบบฝึกช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของเด็กได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้น ได้ทันทั่วทั้ง
  8. แบบฝึกที่จัดทำขึ้นนอกเหนือจากที่อยู่ในหนังสือเรียน จะช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนอย่างเต็มที่
  9. แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้วจะช่วยให้ครูประหยัดทั้งแรงงานและเวลาในการที่จะต้องเตรียมสร้างแบบฝึกอยู่เสมอ ในด้านผู้เรียนก็ไม่ต้องเสียเวลาลอกแบบฝึกจากตำราเรียน ทำให้มีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ มากขึ้น
  10. แบบฝึกช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะการจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่มที่แน่นอนย่อมลงทุนต่ำกว่าที่จะพิมพ์ลงในกระดาษไขทุกครั้ง และผู้เรียนสามารถบันทึกและมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างมีระบบและเป็นระเบียบ
- กล่าวโดยสรุปได้ว่า แบบฝึกมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนทักษะทางภาษามาก เพราะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจดียิ่งขึ้น ทำให้การเรียนรู้คงทน สนองตอบในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ประหยัดค่าใช้จ่าย สามารถเรียนรู้และทบทวนด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยลดภาระของครูอีกด้วย
- ผู้ศึกษาเห็นความสำคัญดังกล่าว และเห็นว่า การแต่งคำประพันธ์จำเป็นต้องได้รับการฝึกอย่างถูกต้องเป็นขั้นตอน จึงได้สร้างแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ดขึ้น เพื่อใช้ฝึกนักเรียน ซึ่งเชื่อว่าจะได้ผลดีกว่าการสอนโดยไม่ใช้แบบฝึก

2.2 หลักการสร้างแบบฝึก

การสร้างแบบฝึกจำเป็นต้องใช้หลักจิตวิทยาเพื่อให้ได้แบบฝึกที่สมบูรณ์ และเหมาะสมกับนักเรียน หลักจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกมีหลายประการดังที่สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ์ (2536: 52 – 62) ได้กล่าวถึงหลักจิตวิทยาที่ควรนำมาสร้างแบบฝึกไว้ ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ซึ่งกล่าวว่า สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ย่อมจะทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องและสามารถทำได้ดี (Law of Use) ในทางตรงกันข้าม สิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกหัดหรือทอดทิ้งไปนานแล้ว ย่อมจะทำให้ทำได้ไม่ดี (Law of Disuse) ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ ผู้เรียนจะมีลักษณะทางภาษาดี ต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ จากกฎแห่งการฝึกหัดนี้ จะช่วยทำให้การฝึกความคิด สร้างสรรค์สัมฤทธิ์ผล

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรคำนึงถึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถและความสนใจแตกต่างกัน ในการสร้างแบบฝึกจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสม คือไม่ยาก หรือง่ายจนเกินไปและควรมีหลาย ๆ แบบ

3. การจูงใจผู้เรียน โดยการจัดแบบฝึกหัดจากง่ายไปหายาก เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของนักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการฝึกและช่วยยั่วยุให้ติดตามต่อไป

4. ใช้แบบฝึกสั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย

กล่าวโดยสรุปแล้ว การสร้างแบบฝึกจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถ และความสนใจทางภาษาแตกต่างกัน ดังนั้น ในการฝึกทักษะทางภาษา ครูจึงต้องคำนึงถึงการ ได้ฝึกทักษะของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและช่วยให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกบ่อย ๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางการเขียนเพิ่มขึ้น

ในการสร้างแบบฝึกสำหรับเด็กมีองค์ประกอบหลายประการ ซึ่งนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ ซึ่งพอสรุปได้ว่าการสร้างแบบฝึกให้ได้ผลดี นั้น ต้องเหมาะสมกับวัยและทำทายความสามารถ แต่ละชุดใช้เวลาในการฝึกไม่ยาวมาก ใช้หลักจิตวิทยาประกอบกรสร้างแบบฝึก เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ส่งเสริมการคิดสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนมาแล้ว ควรมีหลายรูปแบบและใช้ภาพประกอบเพื่อเร้าความสนใจของผู้เรียน และควรประเมินผลขณะฝึกเพื่อประเมินความชำนาญในทักษะนั้น ๆ

ดังนั้น แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น จึงได้ใช้หลักการสร้างได้กล่าวมาแล้ว

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก

จากการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่ามีงานวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางดังนี้

สุริพร เข้มฉาย (2536) ได้วิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำยาก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนวมินทราชูทิศชัชวามิ อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำหลังการทดลองของนักเรียนที่สอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำ สูงกว่านักเรียนที่สอนแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าเมื่อนักเรียนได้รับการฝึกการเขียนสะกดคำยาก โดยใช้แบบฝึกชุดนี้แล้ว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำสูงขึ้น และนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบธรรมดา

ชนิษฐา แสงภักดี (2540) ได้วิจัยการใช้แบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความจากบทร้อยแก้ว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหมอ “พัฒนานุกูล” จังหวัดสระบุรี จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความจากบทร้อยกรอง มีประสิทธิภาพ 80.51/80.92 และคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภาณี ชูเกลี้ยง (2542) ได้สร้างแบบฝึกพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความตามวิธีพานอรามา เพื่อใช้สอนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนควนขนุน อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวน 60 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า แบบฝึกพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความตามวิธีพานอรามา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 82.47/83.33 ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก พัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนภายในกลุ่มทั้งกลุ่มเรียนเก่ง กลุ่มเรียนปานกลาง และกลุ่มเรียนอ่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพัฒนาการทางการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังใช้แบบฝึกพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ ทั้งกลุ่มเรียนเก่ง กลุ่มเรียนปานกลาง และกลุ่มเรียนอ่อน มีคะแนนเฉลี่ยและร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นทุกกลุ่ม

สงบ มั่นคง (2542) ได้สร้างแบบฝึกทักษะ กิจกรรมขั้นตอนที่ 5 เรื่องแม่ไก่จอกกล้า ประกอบการสอนภาษาไทย แบบมุ่งเน้นประสบการณ์ภาษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนบ้านโพหนอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 1 ห้องเรียน 30 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) แบบฝึกทักษะกิจกรรมขั้นตอนที่ 5 เรื่องแม่ไก่ใจกล้า ประกอบการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี ประสิทธิภาพ 92.66/88.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึก ทักษะมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะกิจกรรมขั้นตอนที่ 5 เรื่องแม่ไก่ใจกล้า มีความคงทนในการเรียนรู้

สุพรรณมา สงวนศิลป์ (2544) ได้สร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำจากหนังสือ เรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนบ้านนาปรัง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา จำนวน 26 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า แบบฝึกการเขียนสะกดคำจากที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 90.63 / 85.51 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และความสามารถในการเขียนสะกดคำของกลุ่มตัวอย่าง หลังใช้แบบฝึก สูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะเพิ่ม มากขึ้น ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้แบบฝึกเป็นสื่อในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในการ ฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแต่งคำประพันธ์ ที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าไว้ มีดังนี้

กฤติยา เรวัต (2538) วิจัยเรื่อง การใช้แบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความจากบท ร้อยกรอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 70 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า แบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความ จากบทร้อยกรองมีประสิทธิภาพ 88.75/80.16 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนการเขียนสรุปความจากบทร้อยกรองก่อนฝึก และหลังฝึกของนักเรียนทั้งกลุ่มสูง กลุ่มปาน กลาง และกลุ่มต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จารุณี น้อยนรินทร์ (2542) วิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา เรื่องการ แต่งกลอนสุภาพขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2/2541 โรงเรียน นครพนมวิทยาคม อ. เมือง จ.นครพนม จำนวน 25 คน ผลการศึกษพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปแบบ สาขา เรื่องการแต่งกลอนสุภาพขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี ประสิทธิภาพ 80/83.84 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา เรื่องการแต่งกลอน สุภาพขั้นพื้นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

พรทิพย์ เสาวโค (2543) วิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันทลักษณ์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนโปรแกรม ศิลป์ – ภาษา โรงเรียนป่าพะยอม พัทธาคม อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 30 คน ใช้เวลาทดลองวันละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 วัน รวมเวลาฝึก 10 วัน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันทลักษณ์ หลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรพิมพ์ เกรือเนียม (2544) วิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนโคลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 40 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนโคลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ 90.68 / 86.45 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80 นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนโคลง สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้แบบฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไทรรัตน์ สงเอียด (2544) วิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองหมาก อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นงเยาว์ ศรีประดู่ (2546) วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้และแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน โรงเรียนบ้านหนองฮักกลุ่ม โรงเรียนเมืองเตารายภูริเจริญ สปอ.พยัคฆภูมิพิสัย สปจ.มหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 22 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า แบบฝึกนี้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.19/83.63 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.82 นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้แบบฝึกทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อแผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการใช้แบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะเพิ่มมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ดขึ้น โดยตั้งสมมุติฐานว่า ผลการประเมินการใช้แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาตามลำดับต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่

1.1.1 ผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์

1.1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอโพธารอง จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 182 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1.2.1 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถทางด้านการสอน การสร้างแบบฝึก การประพันธ์ ภาษาและวรรณคดีไทย จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถทางด้านสถิติ วิจัย การวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 2 คน

1.2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพธารอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ได้มาโดยการจับฉลาก 3 คนให้เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือ และที่เหลืออีก 10 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

2.1.1 แบบประเมินผลแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ

2.1.2 แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 4 หน่วย เป็นแบบปรนัย และอัตนัย

2.1.3 แบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 แบบประเมินผลแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ได้ดัดแปลงมาจากแบบประเมินของสุพรรณมา สวงวนศิลป์

2.2.2 แบบฝึกทักษะ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี มาตรฐานช่วงชั้น คำอธิบายรายวิชาและขอบเขตของเนื้อหา โดยจะต้องศึกษาวิเคราะห์จุดหมายของหลักสูตร และ มาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อวางแผนจัดทำแบบฝึกทักษะ

2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก

3) สร้างแบบฝึกทั้งหมด 4 หน่วย ให้ครอบคลุมเนื้อหาจากง่ายไปหายาก

4) นำแบบฝึกที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อทำการตรวจและแก้ไขข้อบกพร่อง

5) นำแบบฝึกที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่บกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์กำหนดการให้คะแนนประเมินตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมี 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การประเมินค่า ชุดแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ซึ่งมีการแปลความหมายตามเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญของ บุญชม ศรีสะอาด (2453: 100) ดังนี้

ค่าความสำคัญ	ระดับน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย
เหมาะสมมากที่สุด	4.50 – 5.00
เหมาะสมมาก	3.50 – 4.49
เหมาะสมปานกลาง	2.50 – 3.49
เหมาะสมน้อย	1.50 – 2.49
เหมาะสมน้อยที่สุด	1.00 – 1.49

นำแบบประเมินผลแบบฝึกทักษะที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจให้คะแนนมาหาค่าเฉลี่ย แบบฝึกที่ผ่านการประเมินจะต้องมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 5.00

6) นำแบบฝึกไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มย่อย โดยทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจง คือนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน เพื่อดูความเหมาะสมของการใช้ภาษาเวลา เนื้อหา

7) ผู้ศึกษานำแบบฝึกที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกเพื่อดูความเหมาะสมของภาษาเวลา เนื้อหา และข้อบกพร่องที่น่าจะมีอยู่ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและผู้เชี่ยวชาญ

8) นำแบบฝึกไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน

2.2.3 แบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ

การสร้างแบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ผู้ศึกษาสร้างแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัย โดยดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร หนังสือเรียนภาษาไทย และเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล

2) สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คือนักเรียนสามารถแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพได้ จำนวน 60 ข้อ

3) หาคุณภาพของแบบทดสอบ การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ เพื่อคัดเลือกข้อสอบให้เหลือจำนวน 30 ข้อ โดยดำเนินการดังนี้

3.1) นำแบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.2) นำแบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล เพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ

3.3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งแต่ละคนลงความเห็นว่าข้อสอบแต่ละข้อวัดตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็น ดังนี้

+ 1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

0 = เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่ได้วัดตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่ได้วัดตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

3.4 บันทึกผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน แต่ละข้อแล้วหาผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเป็นรายข้อ โดยใช้สูตรอ้างอิงในบุญเชิด ภิญ โยธอนันตพงษ์ (2527: 60)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเชิงเนื้อหาทั้งหมด
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญเชิงเนื้อหาทั้งหมด
เลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้

3.5 นำข้อทดสอบที่เข้าเกณฑ์มาคัดเลือกให้เหลือ 30 ข้อ แล้วไปทดลองสอบนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องที่คาดว่าจะมีเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.6 จัดพิมพ์และสำเนาข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบในการนำไปทดลองจริงกับกลุ่มทดลองต่อไป

3. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 นำเสนอแบบประเมินผลและแบบฝึกทักษะต่อผู้เชี่ยวชาญ และเก็บรวบรวมแบบประเมินผลและแบบฝึกทักษะคืนด้วยตนเอง

3.2 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ไปทดสอบก่อนเรียน (Pre test) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3 นำแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพทั้ง 4 หน่วยไปทดลองใช้กับนักเรียน โดยฝึกวันละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งหมด 7 คาบ ระหว่างวันที่ 22-31 มีนาคม 2547

3.4 เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกครบทั้ง 4 หน่วยแล้ว นำแบบทดสอบชุดเดิม มาทดสอบหลังเรียน (Post test)

3.5 เก็บรวบรวมคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยทุกหน่วย และคะแนนทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียนของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ศึกษานำมา แจกแจงความถี่ของคำตอบทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่ได้อันวิเคราะห์หาค่าต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$

4.1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.

4.2 ข้อมูลคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียนของนักเรียน วิเคราะห์โดย

4.2.1 หาค่าร้อยละ

4.2.2 หาค่าเฉลี่ย (mean) โดยใช้สูตร Ferguson (อ้างถึงใน โสภกิจ จันทนนท์ 2542: 43) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ X แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ค่ารวมของคะแนนทั้ง N จำนวน

N แทน จำนวนนักเรียน

4.3 สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนสุภาพ ระหว่างคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตรที่ ประคอง วรรณสุด (2525: 93) แสดงไว้ ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t -distribution

D แทน ผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก

$\sum D$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก แต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum D)^2$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก ทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง การสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภท กลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัด ร้อยเอ็ดจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และจากนักเรียนจำนวน 10 คน ผู้ศึกษาจะเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. การสร้างแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
3. การเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก

การสร้างแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีทั้งหมด 4 หน่วย แต่ละหน่วยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ดังนี้

- หน่วยที่ 1 ความหมาย ความเป็นมา ประเภทของกลอน
- หน่วยที่ 2 คำสัมผัส
- หน่วยที่ 3 ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ
- หน่วยที่ 4 การเขียนกลอนสุภาพ

ท้ายเนื้อหาแต่ละหน่วยมีแบบฝึกเกี่ยวกับการแต่งกลอนสุภาพให้นักเรียนทำ

การตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นจากการประเมิน ในแต่ละข้อ ซึ่ง ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	X	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มีความชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย ว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไรจากแบบฝึก.....	4.40	0.55	มาก
1. จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แล้ว.....	4.60	0.55	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ บ่งชี้แนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี.....	3.60	0.55	มาก
3. จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแบบฝึก สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.....	4.60	0.89	มากที่สุด
4. เนื้อหาวิชาของแบบฝึกนี้ มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	4.20	0.45	มาก
5. ลักษณะเนื้อหาของแบบฝึกนี้ เป็นที่น่าสนใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยทั่ว ๆ ไป.....	4.00	0.71	มาก
7. แบบฝึกนี้มีคุณค่าที่จะก่อให้เกิดการศึกษาทั้งในด้านความรู้ ค่านิยม และความรู้สึกที่ดีงามตามแบบฉบับไทย.....	4.60	0.89	มากที่สุด
8. ในแบบฝึกนี้ เนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันดี กล่าวคือ ลักษณะเนื้อหาวิชาจะเอื้อให้นักเรียนมีการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้.....	4.20	1.09	มาก
9. เนื้อหาวิชาของแบบฝึกนี้ สอดคล้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	4.60	0.55	มากที่สุด
10. คำอธิบายเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ให้ไว้นั้น มีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย.....	4.20	0.84	มาก
11. คำอธิบายสื่อความหมายให้เข้าใจสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้จากเนื้อหาของแบบฝึกเป็นอย่างดี.....	4.20	0.45	มาก

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการประเมิน	X	S.D.	ระดับความเหมาะสม
12. กิจกรรมการเรียนที่กำหนดไว้ เอื้อให้การเรียนของนักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย.....	4.40	0.89	มาก
13. กิจกรรมการเรียนที่กำหนดไว้ เอื้อให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาของแบบฝึกได้ดียิ่งขึ้น.....	3.80	0.45	มาก
14. กิจกรรมการเรียนที่กำหนดไว้ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง.....	4.40	0.55	มาก
15. กิจกรรมการเรียนที่กำหนดไว้ ใ้ร่าให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนวิชาภาษาไทยมากขึ้น.....	3.60	0.55	มาก
16. กิจกรรมการเรียนที่กำหนดไว้ เสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาไทยมากขึ้น.....	4.20	0.45	มาก
17. การจัดลำดับขั้นของการจัดกิจกรรมฝึก มีความเหมาะสมดีแล้ว..	4.20	0.84	มาก
18. รูปแบบของการนำเสนอแบบฝึกในแต่ละหน่วยนั้น มีความเหมาะสมดีแล้ว.....	4.20	1.09	มาก
19. ตัวอย่างบทประพันธ์ที่ยกมาเป็นหน่วยการเรียนในแบบฝึกนี้มีสัดส่วนเหมาะสมกันดีแล้ว.....	4.00	0.71	มาก
20. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากแบบฝึกนี้ จะทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้เพิ่มเติมในวิชาการต่าง ๆ รู้จักประสานความรู้หลายแขนงเข้าด้วยกันในลักษณะการศึกษาแบบสหวิทยาการ...	3.60	0.55	มาก
รวม	4.18	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ คือ ข้อ 2, 4, 7 และ 9 ที่เหลือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเฉลี่ยรวมทั้งหมดแล้วอยู่ในระดับ 4.18 มีความเหมาะสมมาก จึงมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถนำไปใช้ฝึกได้

ตารางที่ 4.2 รวมคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนทุกหน่วยของกลุ่มตัวอย่าง นำมาหาค่าร้อยละ

หน่วยที่	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละของคะแนนเต็ม
1	10	7	5.90	84.29
2	10	20	17.20	86.00
3	10	20	19.20	96.00
4	10	20	15.30	76.50

จากตารางที่ 4.2 แสดงว่า นักเรียน 10 คน ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.97

การเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึก

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการสื่อความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t – distribution
$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนและหลังใช้แบบฝึก
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนและหลังใช้แบบฝึกแต่ละตัวยกกำลังสอง
$(\sum D)^2$	แทน	ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนและหลังใช้แบบฝึกทั้งหมดยกกำลังสอง

การเปรียบเทียบความสามารถทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน ก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึกหัด แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.3 เปรียบเทียบความสามารถทางการแต่งกลอนสุภาพของกลุ่มตัวอย่างก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึกหัด

การทดสอบ	นักเรียน	X	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	10	14.30	2.50	89	845	11.608*
หลังเรียน	10	23.20	1.81			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.3 แสดงว่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่างหลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แสดงว่า แบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคุณภาพสามารถนำไปใช้สอนได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ เป็นการศึกษาเพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภท กลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง จังหวัด ร้อยเอ็ด เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

1.1.1 เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะการแต่งกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

1.1.3 เพื่อประเมินผลการใช้แบบฝึกทักษะที่เกิดกับนักเรียนโดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด 10 คน

1.2 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1.2.1 เลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถทางด้านการสอน การสร้างแบบฝึก การประพันธ์ ภาษาและวรรณคดีไทย จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถทางด้านสถิติ วิจัย การวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 2 คน

2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านวังม่วย อำเภอโพนทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ได้มาโดยการจับฉลาก 3 คนให้เป็นกลุ่มทดลองเครื่องมือ และที่เหลืออีก 10 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1.2.2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

- 1) แบบประเมินผลแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ
- 2) แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 4 หน่วย เป็นแบบปรนัย และอัตนัย
- 3) แบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

1.2.3 วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

- 1) นำเสนอแบบประเมินผลและแบบฝึกทักษะต่อผู้เชี่ยวชาญ และเก็บรวบรวมแบบคืนด้วยตนเอง
- 2) นำแบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ไปประเมินผลนักเรียนก่อนเรียน (Pre test)
- 3) นำแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพทั้ง 4 หน่วยไปทดลองใช้กับนักเรียน เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกครบทั้ง 4 หน่วยแล้ว นำแบบทดสอบชุดเดิม มาทดสอบหลังเรียน (Post test)
- 4) เก็บรวบรวมคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยทุกหน่วย และคะแนนทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียนของนักเรียนทุกคนไว้เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ข้อมูลแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ศึกษานำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าต่าง ๆ ดังนี้
  - (1) ค่าคะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$
  - (2) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.
- 2) ข้อมูลคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียน และจากการประเมินผลก่อนเรียน - หลังเรียนของนักเรียนด้วยแบบทดสอบ วิเคราะห์โดย
  - (1) หาค่าร้อยละ
  - (2) หาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$
  - (3) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.
  - (4) การทดสอบค่าที

1.3 ผลการศึกษาค้นคว้า

1.3.1 ได้การสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 หน่วยฝึก ดังนี้ หน่วยที่ 1 เรื่อง ความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน หน่วยที่ 2 เรื่อง คำสัมผัส หน่วยที่ 3 เรื่องลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ หน่วยที่ 4 เรื่องการเขียนกลอนสุภาพ

1.3.2 ผลการประเมินแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ผลการประเมินอยู่ในระดับเหมาะสมมาก คือ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.18 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 5.00 (แสดงว่า แบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สามารถนำไปใช้ฝึกทักษะนักเรียนได้)

1.3.3 คะแนนจากการทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด หลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านวังม่วง อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ผลการประเมินเพื่อหาคุณภาพของแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏว่าแบบฝึกที่สร้างขึ้นมีระดับคะแนนเฉลี่ยตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน อยู่ในระดับ 4.18 หมายความว่ามีความเหมาะสมมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแบบฝึกที่สร้างขึ้นอาศัยหลักจิตวิทยาการจูงใจผู้เรียน โดยการจัดแบบฝึกเป็นขั้นตอนเรียงจากง่ายไปหายาก ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2522: 52-62) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า การจูงใจผู้เรียนสามารถทำได้โดยการจัดแบบฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไป และทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการทำแบบฝึก โดยผู้ศึกษาเริ่มสร้างแบบฝึกให้นักเรียนรู้จักเรื่อง ความหมาย ความเป็นมา ประเภทของกลอน คำสัมผัส ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ และการเขียนกลอนสุภาพ

ในการจัดกิจกรรมการฝึกก็มีส่วนสำคัญที่ช่วยๆ ทำให้นักเรียนอยากทำแบบฝึก ผู้ศึกษาได้เลือกวิธีการเดิมคำจากข้อความที่กำหนด และคัดลอกคำจากข้อความที่มีอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ก่อ สวัสดิพานิช (2514: 12) ซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้พอสรุปได้ว่า แบบฝึกต้องมีลักษณะต่าง ๆ เช่น แบบฝึกควรมีหลายแบบ ควรเป็นแบบฝึกสั้น ๆ และมีการประเมินผลขณะที่ฝึกหัด ซึ่งแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นมีความสอดคล้องกับลักษณะดังกล่าว ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกรู้สีกเมื่อผู้ศึกษาได้มีการประเมินผลการฝึกทุกกระยะ โดยมีการเฉลยคำตอบให้ทีละตอนเมื่อทำเสร็จทุกแบบฝึก พร้อมให้นักเรียนทราบผลการฝึกทันที นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้สังเกตนักเรียนขณะฝึกอย่างใกล้ชิด และให้คำยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนทำถูกเพื่อเป็นการเสริมแรง แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา คือ การฝึกมีเวลาค่อยข้างน้อย ได้ฝึกทักษะไม่ค่อยเต็มที่ ข้อสอบส่วนใหญ่วัดความรู้ความเข้าใจ นักเรียนจึงอาจทำคะแนนได้ดี หากวัดความสามารถการแต่งคำประพันธ์อาจมีผลแตกต่างกันไป ดังนั้นควรให้นักเรียนได้ฝึกทักษะให้มากพอ อาจจะทำให้คะแนนดีขึ้นด้วย

2.2 ความสามารถทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการสอนโดยใช้แบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีคุณภาพทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดประสงค์ และสนับสนุนผลการหาคุณภาพของแบบฝึกโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 มีความเหมาะสมมาก แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีขอบข่ายการที่ทำให้นักเรียนพัฒนาการเรียนรู้ไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี น้อยนรินทร์ (2542) วิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา เรื่องการแต่งกลอนสุภาพขั้นพื้นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, พรทิพย์ เสาวโค (2543) วิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์ หลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, อรพิมพ์ เครือเนียม (2544) วิจัยค้นพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนโคลง มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้แบบฝึกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ไตรรัตน์ สงเอียด วิจัยพบว่า ความสามารถทางการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นางเยาว์ ศรีประคู้ (2546) วิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้แบบฝึกทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อแผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจึงเหมาะสำหรับที่จะนำมาใช้เสริมการสอน เพื่อฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1 แบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นได้รับความสนใจจากนักเรียนสูง โดยสังเกตจากพฤติกรรมขณะเรียน คะแนนจากการทำแบบฝึกหัด คะแนนจากการทำแบบทดสอบ และแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ดังนั้นแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงเป็นแบบฝึกที่ครูควรนำไปใช้สอนการแต่งกลอนสุภาพแก่นักเรียน

3.1.2 ครูควรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ครูควรเตรียมการสอนล่วงหน้า และเตรียมสื่อการสอนให้ครบถ้วน การสร้างแบบฝึกเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาทักษะแก่นักเรียน ให้นักเรียนเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์

3.1.3 ในการสอบการแต่งคำประพันธ์ต้องฝึกให้มาก ควรฝึกให้นักเรียนแต่งกลอนด้วยตนเองให้สมบูรณ์หลาย ๆ เรื่อง โดยครูตรวจแก้ไขและให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงผลงานของนักเรียนตามความสามารถ

3.1.4 ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแต่งคำประพันธ์ของนักเรียน เช่น การประกวดคำประพันธ์ในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ในระดับชั้นเรียนอื่นด้วย เพื่อจะได้สร้างแบบฝึกให้เหมาะสมกับระดับชั้น

3.2.2 ควรมีการสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ชนิดอื่น ๆ อีกต่อไป เช่น โคลง กาพย์และฉันท์ เป็นต้น

3.2.3 ควรมีการเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและเรียนโดยไม่ใช้แบบฝึก

บรรณานุกรม

- กฤติยา เรวัต (2537) “การใช้แบบฝึกพัฒนาการเขียนสรุปความจากบทร้อยกรอง สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์การสอน) สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชาการ
ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ก่อ สวัสดิพานิช (2514) “แนวการสอนภาษาไทย” ใน *คู่มือภาษาไทย* กรุงเทพฯ กรมการ
ฝึกหัดครู หน้า 12
- กำชัย ทองหล่อ (2540) “หลักภาษาไทย” พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ อมรการพิมพ์
- ขนิษฐา แสงภักดี (2540) “การใช้แบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสรุปความจากบทร้อยแก้วของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหมอ พัฒนานุกูล จังหวัดสระบุรี” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์การสอน) สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชา
การศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จารุณี น้อยนรินทร์ (2542) “การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา เรื่องการแต่งกลอนสุภาพขึ้น
พื้นฐานวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชลดา เรื่องรักย์ลิขิต และสุจิตรา จงสถิตวัฒนา (2542) “สร้อยผลกาวจากวี” กรุงเทพฯ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไทรรัตน์ สงเอียด (2544) “การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยทักษิณ
- นงเยาว์ ศรีประคู้ (2546) “การพัฒนาแผนการเรียนรู้และแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนกาพย์ยานี 11
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม
เพื่อนช่วยเพื่อน” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการ
สอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- บันลือ พฤกษ์วัน (2535) *พัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ
ไทยวัฒนาพานิช
- เบญจมาศ กริแสง (2543) “การศึกษาการเรียนการสอนร้อยกรองภาษาไทย ในโรงเรียนประถม
ศึกษานานาชาติ สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ประคอง วรรณสุด (2525) “สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์” กรุงเทพฯ เจริญผล
ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2546) “ฝักน่องหนูกับครู : ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้ให้แก่
นักเรียน” วารสารวิชาการ 6, 3 (กรกฎาคม) : 57-58
- ประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533) “การประพันธ์กลอน” ใน เอกสารประกอบการ
สอนชุดวิชาภาษาไทย 2 การประพันธ์ไทย หน่วยที่ 3 หน้า 123-179 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พรทิพย์ เสาวโค (2543) “การสร้างแบบฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์สำหรับนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ
ราชบัณฑิตยสถาน (2546) “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542” กรุงเทพฯ
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
- วันเนา ยูเด็น (2532) การศึกษาเรื่องกลอน กรุงเทพฯ อักษรเจริญทัศน์
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2504) “วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์” กรุงเทพฯ สมาคมภาษาและหนังสือ
แห่งประเทศไทย
- สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรษ์ (2522) วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา
กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- (2536) วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- สุพรรณมา สงวนศิลป์ (2544) “การสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำจากหนังสือเรียนภาษาไทย
ชุดทักษะสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ
- สุภาณี ชูเกลี้ยง (2542) “การสร้างแบบฝึกพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความตามวิธี
พานorama เพื่อใช้สอนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ
- สุรียพร แยมฉาย (2536) “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีสอนด้วยแบบฝึกการเขียนสะกดคำกับการสอน
แบบธรรมชาติ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร
- โสภีรัจ จันทนนท์ (2542) “การสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถม-
ศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นในชีวิตประจำวัน โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถม
ศึกษา อำเภอสู่โขงปาดัง จังหวัดนราธิวาส วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยทักษิณ

อนุমানราชชน, พระยา (2515) “อำนาจทั้งสาม” ในคนมีประโยชน์ โดย เสฐียรโกเศศ กรุงเทพฯ
คลังวิทยา หน้า 69

อรพิมพ์ เครือเนียม (2544) “การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนโคลง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 โรงเรียนสตรีชัยภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อุปกิตศิลปสาร, พระยา (2535) *หลักภาษาไทย* กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ อาจารย์นันทพร โพธิ์ขำ
สถานที่ทำงาน สถาบันราชภัฏร้อยเอ็ด
วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศศ.ม. ภาษาไทย (เน้นวรรณคดีไทย)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ งานวิจัยเรื่องพัฒนาการทางความคิดของนักเขียนเรื่องสั้นอีสาน
ในรอบสองทศวรรษ(พ.ศ.2500-2520),งานวิจัยเรื่องภาพสะท้อนวิถีชีวิตจากนิทานชาวบ้านเขมร :
กรณีศึกษาบ้านปะเคียบ ต.ปะเคียบ อ.คูเมือง จ.บุรีรัมย์
2. ชื่อ อาจารย์ปิยวรรณ ภูวชินพงศ์
สถานที่ทำงาน สถาบันราชภัฏร้อยเอ็ด
วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศศ.ม. ภาษาไทย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ งานวิจัยเรื่อง ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. ชื่อ อาจารย์ประเวศ การินทร์
สถานที่ทำงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนแก้ว ต.สระนกแก้ว อ.โพนทอง จ.ร้อยเอ็ด
วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศศ.ม การวัดผลทางการศึกษา
ประสบการณ์หรือความชำนาญ การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา, สถิติวิจัย, การ
คำนวณ, แผนการสอน, สร้างแบบฝึก
4. ชื่อ อาจารย์ปราณี สาระบาย
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศศ.ม. สาขาการวัดผลการศึกษา
ประสบการณ์หรือความชำนาญ เครื่องมือวิจัย, วิธีการวัด และประเมินผลการศึกษา
5. ชื่อ อาจารย์อำนาจ เลื่อมใส
สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
วุฒิการศึกษา ปริญญาโท ศศ.ม.ศึกษานิเทศประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ด้านหลักสูตร, แผนการสอน, การสร้างแบบฝึก และการวัดผล
ทางการ ศึกษา

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ

9. คำใดเมื่อเติมลงในช่องว่างแล้วจะมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร

เจ้าโชคกลิ่น.....คำคั้นนี้

ก. รินริน

ข. สดชื่น

ค. หอมริน

ง. หอมชื่น

10. กลอนวรรคใดมีสัมผัสอักษรกันมากที่สุด

ก. จนวนนี้ที่สัญญาว่าจะกลับ

ข. ย้อนมาเยือนเยี่ยมเห้าเราอีกหน

ค. มอบมาลัยให้น้องไว้คล้องขวัญ

ง. รักใช่เป็นเช่นดาวพร่างพราวแสง

11. กลอนในข้อใดมีสัมผัสสระน้อยที่สุด

ก. หากเมื่อใดใจหงสาเศร้าหนักหนา

ข. ลูกขึ้นมาร้องเพลงบรรเลงกล่อม

ค. เดินไปตามจังหวะอย่างตรมตรอม

ง. ทุกข์จอมปลอมทิ้งไปอย่าไยดี

12. คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อใดเป็นสัมผัสสระ

ก. กุหลาบงามหนามคมหากชมได้

ข. สวยถูกใจหมายป้องครองคู่ขวัญ

ค. ถึงหนามคมอยากคมดอมยอมฝ่าฟัน

ง. ปองใจมั่นแม่คมนาามสุดห้ามใจ

13. จากคำกลอนที่กำหนดให้คำสัมผัสบังคับ คือคำอะไร

โลกเรานี้คงงามด้วยความรัก

ที่เป็นหลักหลอมใจไว้ยึดเหนี่ยว

เราไม่อาจอยู่ได้โดยคนเดียว

ต้องข้องเกี่ยวพึ่งพาอาศัยกัน

ก. รัก - หลัก, ยึดเหนี่ยว - เดียว

ข. รัก - หลอม, เหนี่ยว - เดียว - ต้อง

ค. รัก - หลัก, เหนี่ยว - เดียว - ข้องเกี่ยว

ง. เหนี่ยว - เดียว, ข้องเกี่ยว - พึ่งพา - อาศัย

14. จากคำกลอนที่กำหนดให้คำสัมผัสระหว่างบท คือคำอะไร

ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้

ของไทยเท่านั้นหรือคือภาษา

ซึ่งผลิดอกออกผลแต่ต้นมา

รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย

อนึ่งศิลปะงามเด่นเป็นของชาติ

เช่นปราสาทปราสาททองอันผ่องใส

อีกดนตรีรำรวยลวดลายไทย

อวดโลกได้ไทยแท้แน่นอน

ก. แท้ - แน่

ข. ภาษา - ต้นมา

ค. ชาติ - ปราสาท

ง. ไทย - ผ่องใส

15. กลอนสุภาพบทใด ไม่มี สัมผัสบังคับ

ก. ชาวเราเอ๋ยพ่อแม่ผู้รัก

ผู้พุ่มฟักในบุตรนั้นสุดแสน

ข. แม่เมื่อเรายังเล็กเป็นเด็กน้อย

เคยกล่าวถ้อยชวนจันทราว่าให้สม

ค. พอแดดพริ้มยิ้มพรายกับชายฟ้า

โลกก็จ้าแจ่มหวังด้วยรังสี

ง. เสียหัวใจไยเล่าเปล่าประโยชน์

ลองทบทวนถูกผิดคิดอย่างไร

22. ควรเติมข้อความใดต่อไปนีลงในช่องว่างเพื่อให้เป็นกลอนสุภาพที่สมบูรณ์

ถ้าโลกนี้มีเราเขาเป็นเพื่อน .....

ช่วยสร้างสุขทุกข์สว่างลงบางเบา **คอยวันเอาใจเอื้อกันเพื่อกัน**

ก. มีน้ำใจไหลจบจนล้นหล้า   ข. มีน้ำใจไหลซาบให้อาบอ้อม

ค. เหมือนโซ่ทองป้องกันอันตราย   ง. คอยตักเตือนติดตามเมื่อยามเหงา

23. ควรเติมข้อความใดต่อไปนีลงในช่องว่างเพื่อให้เป็นกลอนสุภาพที่สมบูรณ์

ส่งใจรักทักถามหาความรัก **ซึ่งประจักษ์เสียทีจะดีไหม**

..... **ก็รู้ใครแอบซึ่งคิดถึงกัน**

ก. ยิ้มสั๊กหน้อยค่อยคลายหายคิดถึง

ข. สงสารคนที่เขาเฝ้าใฝ่ฝัน

ค. มีใจต่อขอเราเพียงเข้าใจ

ง. หากไม่มีที่ใครอื่นในห้วง

24. ควรเติมข้อความใดต่อไปนีลงในช่องว่างเพื่อให้เป็นกลอนสุภาพที่สมบูรณ์

นกน้อยยังรักรักไว้พัก่อน .....

ใจรอนรอนหวาดหวาดจะขาดเกลียว **ใครยาเยียวหัวใจช่างไม่มี**

ก. นกขมื่นเหลืองอ่อนจะนอนไหน

ข. ตะวันลบพลบค่ำอยู่รำไร

ค. สะอื้นให้กลางหนอยู่คนเดียว

ง. เราเร่ร่อนจรไปให้เปล่าเปลี่ยว

25. ควรเติมคำใดในช่องว่างจึงจะเหมาะสม

มองนัยน์ตาเธอหวาน.....น้ำผึ้ง **แอบรำพึงถึงเธอ.....ครวญหา**

มาวันนี้ได้พบ.....สบตา **แต่เธอมาพร้อมลูกชายเสียดายจ้ง**

ก. ราว เฝ้า ได้   ข. ปาน เพื่อ รีบ

ค. ปาน พร่ำ จึ่ง   ง. เหมือน ละเมอ พลัน

26. จงเติมคำในช่องว่างของกลอนบทนี้ ควรใช้คำในข้อใดเติมจึงจะถูกต้อง

“แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์ **มันแสน.....ลึกล้ำเหลือกำหนด**

ถึงแถววัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยว..... **ก็ไม่.....เหมือนหนึ่งในน้ำใจคน ”**

ก. สุด ลด คด   ข. สด ลด คด

ค. สุด มุด คุก   ง. ไกล ไหล หมด

27. คำในกลอนวรรคใดต่อไปนี้มี ความหมายเหมือนกันมากที่สุด
- สาวนารีศรีสมรบังอรสตรี
  - เห็นวิหคนกปีกขามาเคียงคู่
  - หมู่ข้าศึกไพร่มีศัตรู
  - คุ้มจลาปลาปู่สายธาร
28. จงเรียงลำดับวรรคของกลอนสุภาพต่อไปนี้เสียใหม่ให้ถูกต้อง
- คนที่ซึ่งอยู่ไกลเกินไปหา
  - ถ้าเมื่อใดมีเวลาโปรดมาเยือน
  - ขอฝากใจมอบให้ใครคนหนึ่ง
  - บอกให้รู้ว่าคิดถึงจริงอร่า
- 1 4 3 2
  - 2 1 4 3
  - 4 3 2 1
  - 3 1 4 2
29. จงเรียงลำดับวรรคของกลอนสุภาพต่อไปนี้เสียใหม่ให้ถูกต้อง
- มาหานางนั่งสะอื้นกลืนน้ำตา
  - ทั้งสุดคิดสารพัดจะขัดขวาง
  - สิ้นสมุทรสุดแค้นให้แน่นจิต
  - ลงจากแท่นแค้นใจร้องไห้พลาง
- 3 1 4 2
  - 3 2 4 1
  - 4 2 1 3
  - 4 1 3 2
30. จงเรียงลำดับวรรคของกลอนสุภาพต่อไปนี้เสียใหม่ให้ถูกต้อง
- จะกินหลังยังคอนเขยอนอนเนา
  - เมื่อปีกหักชีพน้อยจะหงอยเหงา
  - ไอ้ใครเล่าเขาจะให้ความไยดี
  - แสนวิตกนกขมื่นไร้ถิ่นพัก
- 1 2 3 4
  - 1 3 2 4
  - 4 3 2 1
  - 4 2 1 3

*****

ภาคผนวก ค

แบบฝึกทักษะ

หน่วยที่ 1 เรื่อง ความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน

หน่วยที่ 2 เรื่อง คำสัมผัส

หน่วยที่ 3 เรื่อง ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

หน่วยที่ 4 เรื่อง การเขียนกลอนสุภาพ

คำแนะนำในการใช้แบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพชุดนี้ซึ่งมีทั้งหมด 4 หน่วย เป็นแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียน โดยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ครูเป็นผู้แนะนำเพิ่มเติมหรือเสนอแนะวิธีทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมก็ได้ ฉะนั้นผู้จัดทำขอแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะชุดนี้ ดังนี้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้เข้าใจ
2. ให้นักเรียนและครูทำกิจกรรมตามที่อธิบายไว้ ก่อนที่จะศึกษาในใบความรู้ของแต่ละหน่วย แล้วจึงทำแบบฝึกในหน่วยนั้น ๆ จะให้ทำรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้
3. การวัดผลและประเมินผล วัดได้จากสิ่งต่อไปนี้
  - 3.1 ตรวจแบบฝึกหัด
  - 3.2 สังเกตการตอบคำถาม
  - 3.3 สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม/รายบุคคล
  - 3.4 ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
  - 3.5 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม/รายบุคคล

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอนได้
2. บอกแผนผังข้อบังคับของการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพได้ถูกต้อง
3. เลือกถ้อยคำสำนวนเพื่อใช้ในการแต่งคำประพันธ์ได้เหมาะสมกับเรื่องที่กำหนดให้
4. แต่งคำประพันธ์ได้ถูกต้อง

โครงสร้างเนื้อหาของแบบฝึก

- หน่วยที่ 1 ความหมาย ความเป็นมา ประเภทของกลอน
หน่วยที่ 2 คำสัมผัส
หน่วยที่ 3 ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ
หน่วยที่ 4 การเขียนกลอนสุภาพ

คำอธิบาย หน่วยที่ 1

เรื่อง

ความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน

เวลา 1 คาบ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักเรียนบอกความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอนได้

สื่อการสอน

ใบความรู้เรื่องความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน

เนื้อหาที่ใช้สอน

ความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน

กิจกรรมการฝึก

1. ครูแจกใบความรู้ประกอบเรื่อง “ความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน”
ให้นักเรียนศึกษาพร้อมครูอธิบายประกอบเรียงไปตามลำดับ
2. เมื่อครูอธิบายจบแล้ว ให้ซักถามความรู้ทั้งหมดให้นักเรียนตอบปากเปล่า แล้วให้ทำ
แบบทดสอบเรื่อง “ความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน” เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจ
และเฉลย

.....

ใบความรู้หน่วยที่ 1

เรื่อง ความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน

1. ความหมายของกลอน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 77) ให้ความหมายของ กลอน ไว้ว่า “ คำประพันธ์ซึ่งแต่เดิมเรียกคำเรียงที่มีสัมผัสทั่วไป จะเป็นโคลง ฉันท์ กาพย์ หรือร่าย ก็ตาม เช่นในคำว่า ชุมนุมตำรากลอน, ครั้นเรียกเฉพาะคำประพันธ์เฉพาะอย่างเป็น โคลง ฉันท์ ร่าย แล้ว คำประพันธ์นอกนี้อีกอย่างหนึ่งจึงเรียกว่ากลอน เป็นคำนำสำหรับขับร้องบ้าง คือ บทละคร สักวา เสภา บทดอสดร้อย, เป็นเพลงสำหรับอ่านบ้าง คือ กลอนเพลงยาว หรือ กลอนตลาด ”

กำชัย ทองหล่อ (2540: 460) ได้ให้ความหมายของกลอนไว้ว่า “กลอน คือลักษณะคำประพันธ์ที่เรียบเรียงเข้าเป็นคณะมีสัมผัสกันตามลักษณะบัญญัติเป็นชนิด ๆ แต่ไม่มีบังคับ เอก โท และครุ ลหุ ส่วนประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533: 127-129) ได้ให้ความหมายของกลอนในประเด็นที่ต่างออกไปว่า “กลอน หมายถึง คำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่มีกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับคณะ จังหวะ และสัมผัส แต่โบราณใช้ในความหมายต่าง ๆ คือ ใช้เป็นคำรวมเรียกร้อยกรองทุกชนิดและคำที่สัมผัสคล้องจองกัน”

จึงสรุปได้ว่า กลอน มีความหมาย 2 ประการ ประการหนึ่งคือ ร้อยกรองทั่วไป อีกประการหนึ่ง คือ ร้อยกรองที่เป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่บังคับ คณะ จังหวะ และสัมผัส มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน

2. ประวัติความเป็นมาของกลอน

คำประพันธ์ประเภทกลอน เกิดขึ้นมานานแล้ว ดังที่ วันเนาวิ ยูเด็น (2532: 8 - 22) ได้กล่าวถึงที่มาของกลอน สรุปได้ว่า กลอนมีมาแล้วตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่ยังหาวรรณคดีประกอบเป็นหลักฐานไม่ได้แน่ชัด เพียงแต่มีแง่คิดว่าถ้ากลอนเริ่มมีในสมัยหลัง คือ สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแล้ว กลอนพัฒนาได้อย่างรวดเร็วที่น่าพิศวง และที่เชื่อกันว่ากลอนน่าจะเริ่มมีสมัยอยุธยาตอนปลาย คือ ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแล้วค่อยเฟื่องฟูขึ้นเป็นลำดับ จนเป็นที่นิยมกันมากในสมัยรัตนโกสินทร์

นอกจากนี้ ประยอม ซองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 132 – 135) ได้กล่าวถึง
วิวัฒนาการของกลอนสรุปได้ดังนี้

ระยะเริ่มต้น

ตามหลักฐานทางรูปลักษณะของกลอนที่ปรากฏ กล่าวได้ว่าบทละครครั้งกรุงเก่าเรื่อง
นางมโนห์รา เป็นบทละครรุ่นเก่าที่สุด และเชื่อได้ว่าเป็นกลอนรุ่นแรกที่มีวิวัฒนาการจากเพลง
พื้นบ้าน ทั้งนี้พิจารณาจากการใช้คำในแต่ละวรรคไม่เท่ากัน คล้ายกลอนฉัน วรรคหนึ่ง ๆ มีตั้งแต่ 4
– 5 – 6 คำ บางวรรคมีถึง 8 คำ

ระยะสู่รูปแบบที่สมบูรณ์

กลอนได้พัฒนาสู่รูปแบบที่สมบูรณ์ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ดังปรากฏใน
เพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา มีอ้างอิงตอนท้ายว่า เป็นพระราชนิพนธ์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
ดังตัวอย่าง

ครานั้นฝูงสัตว์ทั้งหลาย	จะเกิดความอันตรายเป็นแม่นมั่น
ด้วยพระมหากษัตริย์มิได้ทรงทศพิชราชธรรม์	จึงเกิดเหตุเป็นมหัศจรรย์สืบหกประการ
คือเดือนดาวคินฟ้าจะอาเพศ	อุบัติเหตุเกิดทั่วทุกทิศาน
มหาเมฆจะลุกเป็นเพลิงกาล	เกิดนิมิตพิศดารทุกบ้านเมือง
พระคงคาจะแดงเดือดตั้งเลือดคนก	อกแผ่นดินเป็นบ้าฟ้าจะเหลือง
ผีป่าจะวิ่งเข้าสิงเมือง	ผีเมืองนั้นจะออกไปอยู่ไพร
พระเสื้อเมืองจะเอาตัวหนี	พระกาลกุลีจะเข้ามาเป็นไต้
พระธรณีจะตอกให้	อกพระกาลจะไหม้อยู่เกรียมกรม

(เพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา ของ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช)

จะเห็นได้ว่า กระบวนกลอนในเพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยามีลีลาเรียวร้อย และ
จังหวะที่สม่ำเสมอมากกว่า แสดงให้เห็นลักษณะกระบวนกลอนที่มีวิวัฒนาการแล้ว ฉะนั้น จึงอาจ
กล่าวได้ว่า กระบวนกลอนในเพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา เป็นการเริ่มต้นของการวิวัฒนาการที่
เข้าสู่ลักษณะที่สมบูรณ์ตามแบบรูปของกลอน ซึ่งปรากฏในรูปแบบของเพลงยาวต่าง ๆ ในสมัย
พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

ระยะอิมตัวทางรูปแบบ

ลักษณะกระบวนกลอนได้พัฒนาสู่จุดอิมตัวทางรูปแบบ เมื่อสุนทรภู่ได้ปรับปรุงลีลาและ
ท่วงทำนองของกลอนด้วยการกำหนดจังหวะ จำนวนคำ และสัมผัสในวรรคหนึ่ง ๆ เป็นแบบใหม่
ที่สม่ำเสมอด้วยจังหวะและสัมผัส ดังนี้

๐ ๐ ๐ / ๐ ๐ / ๐ ๐ ๐

๐ ๐ ๐ / ๐ ๐ / ๐ ๐ ๐

๐ ๐ ๐ / ๐ ๐ / ๐ ๐ ๐

๐ ๐ ๐ / ๐ ๐ / ๐ ๐ ๐

ตัวอย่าง

ด้อยตะริดตีตี้เจ้าพี่เอ๋ย
แอ้ออ้อยสร้อยฟ้าสุมาลัย
นุชฉายขึ้นรินรวยระทายทอด
หนาน้ำค้างพร่างพรมลมร่ำเพย
เสนาะดั่งวังเวงเป็นเพลงพลอด
วิเวกแว่วแจ้วในใจรัญจวน

จะละเลยเร่ร้อนไปนอนไหน
แม่นเค็ดได้แล้วไม่ร้างให้ห่างเขย
จะกล่อมกอดกว่าจะหลับกับเขนย
ใครจะเซยโฉมน้องประคองนวล
เสียงฉอดฉอดชดช้อยละห้อยหวาน
เป็นความชวนประโลมโฉมวิไล
(พระอภัยมณี ของ สุนทรภู่)

การที่สุนทรภู่ได้ประดิษฐ์การเขียนกลอน โดยปรับปรุงลีลาและท่วงทำนองเดิมเป็นแบบใหม่ นับเป็นวิวัฒนาการภายในรูปแบบ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดลักษณะกระบวนกลอนที่สม่ำเสมอด้วยจังหวะและสัมผัสเช่นนี้ เป็นความอิมตัวทางรูปแบบโดยแท้ ปรากฏว่ากลอนแบบสุนทรภู่เป็นที่นิยมแพร่หลายและยึดถือเป็นแบบฉบับจนกระทั่งทุกวันนี้

ระยะคลี่คลาย

แม้จะถือว่าลักษณะกระบวนกลอนอย่างแบบของสุนทรภู่ เป็นรูปแบบกลอนที่สมบูรณ์ที่สุด เป็นแบบฉบับในการเขียนกลอน ก็เป็นเพียงการยึดถือตามความนิยมเท่านั้น มิได้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติ อีกประการหนึ่งโดยธรรมชาติ กลอนเป็นร้อยกรองที่ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเหตุนี้การเขียนกลอนโดยไม่ยึดตามแบบของสุนทรภู่ก็มีปรากฏให้เห็น อันดับแรกและมีปรากฏอยู่บ่อย ๆ ได้แก่ การเขียนโดยละสัมผัสสระในแต่ละวรรค โดยเฉพาะสัมผัสสระระหว่างสองจังหวะแรกของวรรคหน้า และต่อมาก็เปลี่ยนแปลงจำนวนคำในแต่ละจังหวะของวรรค กล่าวคือ เพิ่มขึ้นบ้าง ลดลงบ้าง โดยคงจังหวะของแต่ละวรรคไว้ แลในที่สุดก็มีกลอนส่วนหนึ่งที่เขียนโดยละทั้งสัมผัส ละทั้งจังหวะ จำนวนคำในแต่ละวรรคไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับใจความ รวมทั้งไม่พะวงถึงความนิยมในเรื่องระดับเสียงของคำสุดท้ายของแต่ละวรรค คงแต่ลักษณะเฉพาะของกลอนไว้เท่านั้น เสมือนหันกลับไปสู่ลักษณะกระบวนกลอนสมัยเริ่มแรกอีกครั้งหนึ่ง ตัวอย่าง

ไอ้สุโขทัยเมืองแก้ว
ปุนป่าช้ญช้อารัญ
น้ำค้างตคตอ้อฐารส
เหลือซากหล้าอ้อปราชัย

ลุ่มแล้วกรร้างมโหศวรรษ
ญิกนั้นเวทนาโสกาลัย
ระทดถึงฟ้าน้ำตาไหล
จะหวาดไหวทุกวิญญาณ

ช่างล้อมล่อมลัมจมนิน	วิบัติสิ้นทุกเม็ดทรายสะท้าน
พระเชตุพนก็แหลกกลาญ	มหาวิหารวินาศอนาถใจ
ฐลิตรายนี้พระร่วงเจ้า	อยู่เกล้าเหยียบบรอยบาทไว้
ปู้ยามากราบไหว้	เมืองกว้างช่างหลายนี้ศักดิ์สิทธิ์
สี่อิริยาบถของพระเจ้า	เหลือถ่านเกล้าทำทศทิศ
พระมณฑปแก้วนฤมิต	วิปริตเปื่อยจมนมทรายดิน
	(อังคาร กัลยาณพงศ์)

อย่างไรก็ตาม ลักษณะกระบวนกลอนตามตัวอย่างนี้เป็นที่นิยมของผู้เขียนเพียงส่วนหนึ่ง ส่วนมากก็ยังคงยึดการเขียนตามรูปแบบลักษณะกระบวนกลอนแบบสุนทรภู่อยู่ แม้จะไม่เคร่งครัดในเรื่องสัมผัสภายในวรรคนักก็ตาม

เกี่ยวกับประวัติของกลอนนี้ ผู้รู้หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ต่างกัน ไม่อาจสรุปเป็นแนวเดียวกันได้ แต่น่าจะเชื่อได้ว่า กลอนเป็นคำประพันธ์ไทยแท้มาแต่เดิม

3. ประเภทของกลอน

คำประพันธ์ประเภทกลอน มีการแบ่งประเภทตามลักษณะที่ปรากฏ ซึ่ง คำชัย ทองหล่อ (2540: 460) ได้แบ่งประเภทของกลอนไว้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลอนสุภาพ คือ กลอนที่ใช้ถ้อยคำและทำนองเรียบ ๆ แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9 แต่ละชนิดใช้คำตามจำนวนที่กำหนดเท่ากันทุกวรรค
2. กลอนลำนำ คือ กลอนที่ขับร้อง หรือสวด ให้มีทำนองต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 ชนิด คือ กลอนบทละคร กลอนสักวา กลอนเสภา กลอนดอกสร้อย และกลอนขับร้อง
3. กลอนตลาด คือ กลอนผสมหรือกลอนคละ ไม่กำหนดคำตายตัวเหมือนกลอนสุภาพ ในกลอนบทหนึ่งอาจมีวรรคละ 7 คำบ้าง 8 คำบ้าง 9 คำบ้าง คือ เอากลอนสุภาพหลายชนิดมาผสมกัน เป็นกลอนที่นิยมใช้ในการขับร้องแก่กันทั่ว ๆ ไป จึงเรียกว่ากลอนตลาด แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย กลอนเพลงปฏิพากย์

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2535: 366) ได้กล่าวถึงประเภทของกลอน แบ่งได้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. กลอนคำร้อง คือ กลอนที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับขับร้อง มีตั้งแต่วรรคละ 6 คำขึ้นไป จนถึง 8 คำ เพื่อให้เหมาะกับเพลงขับร้องต่าง ๆ เป็นชนิด ๆ ไป แบ่งออกเป็นกลอนบทละคร และคำกลอนร้องส่งดนตรี ซึ่งคำกลอนร้องส่งดนตรีแบ่งย่อยเป็น บทดอกสร้อย บทสักวา และบทเสภา

2. กลอนสุภาพหรือกลอนตลาด บทกลอนจำพวกนี้เรียกกันทั่วไปว่า กลอนตลาด และต่อมาเปลี่ยนเป็นเรียกว่า กลอนสุภาพ มีหนังสือกลอนที่เรียกว่า เรื่องประโลมโลก เช่น โคบุตร ลักษณวงศ์ และพระอภัยมณี

3. กลอนกลต่าง ๆ กลอนพวกนี้มีข้อบังคับอย่างกลอนสุภาพ แต่มีข้อที่ต่างกัน คือ เพิ่มข้อบังคับขึ้นเป็นพิเศษ และเรียกชื่อเป็น 2 ชนิด คือ กลอนกลบทกับกลอนกลอักษร

จากการศึกษาประเภทของกลอนนี้ ผู้ศึกษานำกลอนไปใช้ในการสร้างแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 1 ชนิด คือ กลอนสุภาพ เพราะเห็นว่าเป็นคำประพันธ์ที่ไพเราะและแต่งง่าย ไม่มีลักษณะบังคับมากเช่นคำประพันธ์ชนิดอื่น ไม่บังคับเอกโท หรือครุหลุ เพียงแต่กำหนดสัมผัสเท่านั้น มีผู้นิยมแต่งกันมากที่สุด นักเรียนก็คุ้นเคยและมีประสบการณ์กับกลอนชนิดนี้ เนื่องจากมีจำนวนคำไม่มากไม่น้อยเกินไป ใช้ถ้อยคำสามัญเข้าใจง่าย จำนวนคำก็เป็นประโยคที่สมบูรณ์ได้ในตัว สามารถเก็บความได้พอดี สะดวกแก่การพูดการฟังของนักเรียนและคนทั่วไป จึงเรียกกลอนชนิดนี้อีกอย่างหนึ่งว่า กลอนตลาด

แบบฝึกหัด หน่วยที่ 1

ความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน

คำชี้แจง ให้นักเรียนกากบาทข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

- คำประพันธ์ร้อยกรองประเภทใด ที่สันนิษฐานว่าเกิดก่อนร้อยกรองทุกประเภท
ก. ฉันท์
ข. เพลงพื้นบ้าน
ค. กลบท
ง. ร่าย
- คำว่า “การประพันธ์ร้อยกรอง” มีความหมายครอบคลุมการแต่งคำประพันธ์ในข้อใด
ก. ร้อยแก้วและร้อยกรอง
ข. โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน
ค. คำประพันธ์ทุกชนิดที่มีแบบแผนบังคับ
ง. คำประพันธ์รูปแบบใหม่ทุกรูปแบบ
- กลอนเป็นคำประพันธ์ที่น่าจะปรับปรุงมาจากอะไร
ก. เพลงพื้นบ้าน
ข. ร่าย
ค. ร้อยแก้ว
ง. คำประพันธ์ต่างประเทศ
- การอิมิตัวทางรูปแบบของกลอนพิจารณาได้หลายลักษณะ ยกเว้น ข้อใด
ก. จำนวนคำในแต่ละวรรคแน่นอน
ข. แต่ละวรรคมีจังหวะที่สม่ำเสมอ
ค. มีสัมผัสสระต่อเนื่องกันระหว่างจังหวะภายในวรรคคงที่
ง. มีสัมผัสอักษรต่อเนื่องกันระหว่างจังหวะภายในวรรคคงที่
- กวีคนใดปรับปรุงกลอนให้มีความอิมิตัวทางรูปแบบ
ก. สุนทรภู่
ข. เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร
ค. เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
ง. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
- ข้อใดเป็นลักษณะของกลอนรุ่นแรกๆที่ปรับปรุงมาจากเพลงพื้นบ้าน
ก. มีสัมผัสบ้าง ไม่มีบ้าง
ข. มีเนื้อความเป็นเรื่องของชาวบ้าน
ค. ใช้คำในแต่ละวรรคไม่กำหนดแน่นอน
ง. มีสัมผัสคล้องจองกันอย่างคำพูดทั่วไป
- เหตุใดสุนทรภู่จึงได้ชื่อว่า “บรมครูแห่งกลอน”
ก. แต่งกลอนไว้มาก
ข. แต่งกลอนได้คล่องแคล่ว
ค. แต่งโคลงให้มีสัมผัสอย่างกลอน
ง. ปรับปรุงลักษณะกลอนให้สมบูรณ์จนเกิดความอิมิตัวทางรูปแบบ

คำอธิบาย หน่วยที่ 2

เรื่อง

คำสัมภาษณ์

เวลา 2 คาบ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนเขียนคำและกลุ่มคำสัมภาษณ์ได้ถูกต้อง
2. เลือกข้อความที่กำหนดให้ เขียนลงในช่องว่างที่เว้นไว้เพื่อเรียบเรียงให้เป็นกลอนได้

สื่อการสอน

ใบความรู้เรื่องคำสัมภาษณ์

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

1. ฝึกเขียนคำและกลุ่มคำสัมภาษณ์
2. เลือกข้อความเติมลงในช่องที่เว้นไว้ เพื่อเรียบเรียงให้เป็นกลอนที่สมบูรณ์

กิจกรรมการฝึก

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่อง “กลอนสุภาพ” (กลอนแปด) เพื่อเป็นการทบทวนจากการเรียนหน่วยที่ 1
2. ครูแจกใบความรู้ประกอบเรื่อง “คำสัมภาษณ์” ให้นักเรียนศึกษาพร้อมครูอธิบายประกอบเรียงไปตามลำดับ
3. เมื่อครูอธิบายจบแล้ว ให้ซักถามความรู้ทั้งหมดให้นักเรียนตอบปากเปล่า แล้วให้ทำแบบฝึกที่ 2 เรื่อง “คำสัมภาษณ์” เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจและเฉลย

.....

ใบความรู้หน่วยที่ 2

เรื่อง คำสัมผัส

คำสัมผัส คือ คำที่มีเสียงคล้องจอง การแต่งกลอนจะต้องมีคำสัมผัสหรือคำที่มีเสียงคล้องจองจึงจะทำให้กลอนมีความไพเราะ คำสัมผัสมี 2 ประเภท คือสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ

1. **สัมผัสสระ** ได้แก่ เสียงสระเดียวกันภายในคำ โดยมีพยัญชนะต้นต่างกัน ถ้าเป็นคำที่มีตัวสะกด จะต้องเป็นตัวสะกดแม่เดียวกัน ส่วนวรรณยุกต์จะต่างรูปหรือต่างเสียงกันก็ได้

ก. สัมผัสสระที่ไม่มีตัวสะกด เช่น

มา - น้ำ, มี - ศรี, ดู - นู, เฉ - เท, ไป - ได้

ข. สัมผัสสระที่มีตัวสะกด เช่น

กิน - ศิลป์, นิ่ง - ทิ้ง, ทุกข์ - ยุค, ยศ - พจน์, ยาม - กร้าม

จะเห็นได้ว่าคำข้างต้นนี้แต่ละชุดใช้สระเดียวกัน และใช้ตัวสะกดในมาตราเดียวกัน แม้จะใช้วรรณยุกต์ต่างกัน ก็ถือว่าสัมผัสกันได้

มีข้อควรระวังว่า อย่าใช้สระเสียงสั้นสัมผัสกับสระเสียงยาว แม้ว่าจะมีตัวสะกดเดียวกัน ก็ไม่ถือว่าสัมผัสสระกัน เช่น กิน ไม่สัมผัสสระกับ ปีน ศิล จิน เป็นต้น

2. **สัมผัสพยัญชนะ** ได้แก่ เสียงพยัญชนะต้นเดียวกันภายในคำซึ่งมีเสียงสระต่างกัน โดยไม่มีตัวสะกดหรือมีตัวสะกดมาตราใดก็ได้ และมีเสียงวรรณยุกต์ใดก็ได้ ในกรณีที่มีเสียงสระเดียวกันจะต้องเป็นคำที่มีตัวสะกดต่างมาตรากัน

อักษรสูงกับอักษรต่ำ ซึ่งเป็นอักษรคู่ ถือว่าเป็นเสียงพยัญชนะเดียวกัน เช่น

ข - ค   ฉ - ช - ฉ   ฐ - ถ - ฒ - ท - ฑ

ผ - พ - ภ   ผ - ฟ   ศ - ษ - ส - ฮ

ห - ฮ

คำสัมผัสพยัญชนะ เช่น

ก. สัมผัสพยัญชนะที่ไม่มีตัวสะกด เช่น

ขำ - ลู - หม่า   เฉ - ชา - เฉอ   โถ - ท่า - เธอ

ผา - เพาะ - ภู   ฝี่ - ฟู   สู - ซ่า

ข. สัมผัสพยัญชนะที่มีตัวสะกด เช่น

ขัน - คาบ - ฆ้อง   ฉาก - เจริญ - ฉาน   ถาง - ทั้น - ฆง

แผน - พัง - ภาย   ผุ่ง - ฟัน   ชิม - ชับ

ค. สัมผัสพยัญชนะที่มีตัวสะกดกับไม่มีตัวสะกด เช่น

ขา - ขัน - คำ - เขียน

ฉัน - ชัง - ชา - เฉอ

ดู - ถึง - เฒ่า - เขอ

ผา - แผน - พาน - ภู

โซ่ - ซัน - ศก - ศาล - เสรีจ - เสาะ

ผี - ผาก - ฟัง - ฟู่

3. **สัมผัสนอก** ได้แก่ การสัมผัสนอกวรรคหรือต่างวรรคกัน คือ คำท้ายของวรรคหน้าไปสัมผัสกับคำในวรรคต่อไปตามข้อบังคับและต้องสัมผัสด้วยสระ สัมผัสนอกเป็นสัมผัสบังคับต้องมี 'ไม่มีไม่ได้' ตามลักษณะพื้นฐานเกี่ยวกับตำแหน่งที่สัมผัสที่ว่า คำสุดท้ายของวรรคหน้า (คือวรรคที่ 1 วรรคสลับหรือสดับ และวรรคที่ 3 วรรครอง) ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของสองจังหวะแรกของวรรคหลัง (คือ วรรคที่ 2 – วรรครับ และวรรคที่ 4 – วรรคส่ง) ของบาทเดียวกัน เช่น

จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น

อย่าตะกัณฑ์ตะคอกให้เกื่องหู

4. **สัมผัสใน** ได้แก่ สัมผัสคล้องจองในวรรคเดียวกัน ใช้ได้ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ สัมผัสในเป็นสัมผัสที่ไม่บังคับจะมีหรือไม่มีก็ได้ แต่ถ้ามีก็จะทำให้บทกลอนนั้นไพเราะขึ้น สัมผัสในไม่กำหนดตำแหน่งอย่างสัมผัสนอก สัมผัสในจะอยู่ในจังหวะเดียวกัน หรือระหว่างจังหวะก็ได้ จะเป็นสัมผัสชนิดหรือสัมผัสข้าม คือ มีคำอื่นคั่น ตัวอย่าง

แสงวิดก / ออกเอ๋ย / มาอ้างว้าง

ในทุ่งกว้าง / เห็นแต่เขม / แชนสลอน

จนดึกดาว / พร่าวพร่าง / กลางอัมพร

กระเรียนร่อน / ร้องก้อง / เมื่อสองยาม
(นิราศภูเขาทอง)

คนธรรพ / อภิวันท์ / ถวิลหวาด

เชิงฉลาด / ชำนาญ / ชาญสนาม

ทูลสนอง / ให้ต้อง / สำเนาความ

ซึ่งนงราม / นิราศ / แรมนรินทร์
(กาถีกถอนสุภาพ)

ในสัมผัสที่อยู่ในจังหวะเดียวกันนั้น ไม่มีข้อสังเกตว่านิยมใช้อย่างไร นอกจากเหมาะสมตรงไหนก็วางตรงนั้น จะใช้ชนิดกันก็คำก็ได้ ส่วนสัมผัสในระหว่างจังหวะต่อจังหวะนั้น สังเกตได้ว่านิยมใช้สัมผัสสระมากกว่าสัมผัสอักษร และตำแหน่งที่สัมผัสมักเป็นไปตามลักษณะ ดังนี้

○ ○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○

○ ○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○

○ ○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○

○ ○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○

สัมผัสในระหว่างจังหวะนี้มีลักษณะอย่างเดียวกันทั้งบาทเอกและบาทโท วรรคหน้านิยมให้มีสัมผัส 2 คู่ คู่แรกระหว่างจังหวะที่ 1 กับที่ 2 นิยมเป็นสัมผัสชนิด ส่วนคู่ที่ 2 ระหว่างจังหวะที่ 2 กับที่ 3 อาจเป็นสัมผัสชนิดหรือสัมผัสคั่นก็ได้ โดยมากนิยมคั่นไพเราะ

ส่วนวรรคหลัง นิยมสัมผัสเพียงคู่เดียว คือ ระหว่างจังหวะที่ 2 กับจังหวะที่ 3 อาจเป็นสัมผัสชนิดหรือสัมผัสคั่นก็ได้ โดยมากนิยมสัมผัสคั่นไพเราะ เช่นเดียวกับวรรคหน้า

อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของกลอนอยู่ที่สัมผัสนอก คือ สัมผัสบังคับ และการใช้ถ้อยคำ ที่ถูกต้องเหมาะสมจะได้ความชัดเจน สัมผัสในเป็นแต่เพิ่มให้ไพเราะขึ้นเท่านั้น การใส่สัมผัสในให้รับกับแพรวพราว โดยที่ใช้ถ้อยคำไม่ถูกไม่เหมาะ อ่านไม่ได้ความชัดเจน ก็เป็นกลอนดีไม่ได้ กลอนที่มีแต่สัมผัสนอก และใช้ถ้อยคำเหมาะสมเข้าใจความได้ชัดเจน ก็เป็นกลอนดีได้ ผู้ที่มีความชำนาญมากขึ้นแล้ว แทนที่จะก้าวที่ละขั้นดังที่อธิบายไว้ อาจก้าวจากความคิดเป็นร้อยแก้วไปสู่รูปแบบของกลอนที่ถูกต้อง และสมบูรณ์ด้วยลักษณะนิยมในเรื่องระดับเสียง จังหวะ และสัมผัสใน ได้โดยไม่ยาก

แบบฝึกหัด หน่วยที่ 2

เรื่องคำสัมผัส

ตอนที่ 1 ฝึกเขียนคำสัมผัส

คำสั่ง ให้นักเรียนหาคำสัมผัสจากคำที่กำหนดให้ข้อละ 5 คำ

สัมผัสสระ

ตัวอย่าง	ใคร	ใช้	ให้	ไป	ใน	ใจ
1. บ้าน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. เสื่อ	.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. ปาก	.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. นึก	.....	.....	.....	.....	.....	.....
5. มอง	.....	.....	.....	.....	.....	.....

สัมผัสพยัญชนะ

ตัวอย่าง	รัก	แรม	ร้าง	โรย	รา
1. ตก	.....	.....	.....	.....	.....
2. จาน	.....	.....	.....	.....	.....
3. พบ	.....	.....	.....	.....	.....
4. แก้ว	.....	.....	.....	.....	.....
5. นาน	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 2 ฝึกเขียนกลุ่มคำสัมผัส

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนกลุ่มคำสัมผัสต่อจากที่กำหนดให้

สัมผัสสระ

ตัวอย่าง	รักแรก	แจกซ้า
1. สุขสันต์	.....	.....
2. รักเธอ	.....	.....
3. เสื่อผ้า	.....	.....
4. อาหาร	.....	.....
5. อดอยาก	.....	.....

สัมผัสพยัญชนะ

ตัวอย่าง   จริงใจ   จี๊ดจาง

1. ร้าวราน .....
2. เก้าแก่ .....
3. มอมเมา .....
4. ต่ำต้อย .....
5. เจื้อยแจ้ว .....

ตอนที่ 3 ฝึกเขียนกลุ่มคำสัมผัส 4 คำ

คำสั่ง   ให้นักเรียนเขียนคำสัมผัสจากคำที่กำหนดให้

สัมผัสสระ

ตัวอย่าง   ฟ้าขาว   สาวสวย   รวยเงิน   เกินไป   ใจดำ

1. ท้องฟ้า .....
2. น้ำใส .....
3. ดินดำ .....
4. นาคู .....
5. สานแห .....

สัมผัสพยัญชนะ

ตัวอย่าง   ตาคี   คำต่อ   ตกต้น   ตาลตาย   ตามตัว

1. แน่นอน .....
2. คี๊ดคี่น .....
3. เทียงแท้ .....
4. ชอกซ้ำ .....
5. บทบาท .....

ตอนที่ 4 ฝึกเติมคำ

คำสั่ง จงเลือกคำในวงเล็บทางขวามือมาเติมในช่องว่างทางซ้ายมือ

1. หยาด.....พรางไส บนใบหญ้า (น้ำตา, น้ำค้าง)
2. รอเวลา ลับไกล..... (ในยามสาย, เมื่อยามสาย)
3. หวัง.....พรงนี้ ฟ้าสีสวย (วันรุ่ง, เพื่อให้)
4. รักยอมชอบ.....ด้วยความรัก (ขอให้, ตอบตาม)
5. รักเจ้าของ ต้องวาง..... (ไว้ในเสื้อ, เคียงข้างหมอน)
6. มีสายฝน.....มาจำขึ้น (หล่นพรำ, ตกลง)
7. นกน้อยขาน.....คำทายทัก (เสียงแจ้ว, หวานฉ่ำ)
8. ....นกขมิ้น ไร่ถิ่นพัก (แสนวิคต, แสนวิโยค)
9. น้ำใจก่อน.....ในวันก่อน (หาเขา, ต่อกัน)
10. ขอไมตรี เลื่อนลับ..... (กลับอีกหน, มาอีกหน)

ตอนที่ 5 จงเลือกคำในวงเล็บข้างล่างเติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ชุดที่ 1

(บิด รือ พรัก อือ ช่วย ชัก จิต)

ฝ่ายลูกเรียนผู้เดียวให้เปลี่ยว.....

มักเบือน.....เมื่อซังเรื่องหนังสือ

อยากได้เพื่อนพุดจาและหา.....

พอกี้.....ออตามด้วยความรัก

เกณฑ์พวกเด็กในบ้านให้อ่านด้วย

เพื่อได้.....ชวนใจให้สมัคร

ครันมีเพื่อนเรียนล้อมอยู่พร้อม.....

กลับชวน.....เล่นกันไม่หวั่นใจ

จาก พ่อแม่รังแกฉัน ของพระยาอุปกิตศิลปสาร
ใน หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ทักษสัมพันธ์ เล่ม 2
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชุดที่ 2

(จากหมู่ผี้ง ฟังเพลงรัก ยंत्रาตรีง ย้ำถึง หวานน้ำ)

นกน้อยขาน .....คำทาทัก .....หวานหู .....
บทเพลงแห่งแหล่งหล้า ..... มนต์ลำน้า ..... ซึ่งวันเยาว์
วันเนาวัน ยูเด็น

ชุดที่ 3

(กลางธารใส แยมยิ้มให้ ท่องถิ่นไพร ในสายน้ำ ลอยคิมดำ)

ถ้ำฉันเป็นใบไม้ ....ล่องสนาน .....
แฉะทักทายทรายหิน..... .....หลับผาสง่าชัน
วันเนาวัน ยูเด็น

ชุดที่ 4

(ขุน คุณ จาก เดิบใหญ่ บุญ พราก แม่ แล เดิบใหญ่ ไหล อาลัย)

เจ้าพलयามความแสนสงสาร..... ข้าเลื่อง.....คูหน้าน้ำตา.....
แล้วกราบกรานมารดาด้วย..... ลูก.....คงจะมหาแม่คุณ
แต่ครั้งนี้มีกรรมจะจำ..... ต้องปลัด.....แม่ไปเพราะไอ้.....
เที่ยวหาพ่อขอให้ปะเดชะ..... .....ไม่ลืม.....มารดาจะมาเยือน
เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน พलयามพบพ่อ

คำอธิบาย หน่วยที่ 3
เรื่อง
ลักษณะข้อบังคับของกลอนสุภาพ
เวลา 1 คาบ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนบอกข้อบังคับของกลอนสุภาพได้
2. นักเรียนโยงสัมผัสบังคับของกลอนสุภาพได้

สื่อการสอน

ใบความรู้เรื่องลักษณะข้อบังคับของกลอนสุภาพ

เนื้อหาที่ใช้ฝึก

1. ลักษณะข้อบังคับของกลอนสุภาพ
2. ฝึกโยงสัมผัสและขีดเส้นใต้คำสัมผัสบังคับ

กิจกรรมการฝึก

1. ครูแจกใบความรู้ประกอบเรื่อง “ลักษณะข้อบังคับของกลอนสุภาพ” ให้นักเรียนศึกษาพร้อมครูอธิบายประกอบเรียงไปตามลำดับ
2. เมื่อครูอธิบายจบแล้ว ให้ซักถามความรู้ทั้งหมดให้นักเรียนตอบปากเปล่า แล้วให้ทำแบบฝึกที่ 3 เรื่อง “ลักษณะข้อบังคับของกลอนสุภาพ” เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจและเฉลย

.....

ใบความรู้หน่วยที่ 3

เรื่อง ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

ลักษณะบังคับทั่วไปของกลอน

ประยอม ชองทอง และวินัย ภูระหงษ์ (2533 : 138 – 149) ได้กล่าวถึงลักษณะบังคับทั่วไปของกลอน สรุปได้ดังนี้

กลอนทุกชนิดมีข้อบังคับทั่วไป ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ คณะและสัมผัส แต่ละอย่างมีลักษณะบังคับต่อไปนี้

1. คณะ

คณะ หมายถึง การจัดคำให้เป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของรูปแบบคำประพันธ์ ประกอบด้วย บท บาท วรรค และคำหรือพยางค์ คณะของกลอนมีดังนี้

1.1 บท

กลอน 1 บทจัดเป็น 2 บาท เรียกว่า บาทเอกและบาทโท แต่ละบทต้องเป็นบาทคู่กัน เช่นนี้ ทั้งนี้จะต้องจบลงด้วยบาทโทเสมอ บาทในกลอนนิยมเรียกว่า คำกลอน (2 วรรคเท่ากับ 1 คำกลอน)

1.2 บาท

บาทหนึ่ง ๆ จัดเป็น 2 วรรค ซึ่งมักเรียกว่า 1 คำกลอน ดังแผนผัง และมีชื่อเรียกดังนี้

1	2	
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	บาทเอก
3	4	
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○	บาทโท

1.3 วรรค

วรรคในกลอนหนึ่ง ๆ บรรจุคำไว้ตั้งแต่ 6 – 9 คำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับการนำกลอนที่แต่งไปอ่านหรือขับร้อง ตามที่นิยมกัน เช่น กลอนที่จะนำไปใช้ขับร้องมักใช้ 6 – 7 หรือ 8 คำเป็นพื้น ส่วนกลอนที่แต่งสำหรับอ่านเล่นมักใช้ 8 หรือ 9 คำเป็นพื้น โดยทั่วไปนิยมใช้ 8 คำ แต่ละวรรคนิยมแบ่งเป็น 3 จังหวะ ๆ หนึ่ง ๆ ใช้ 2 หรือ 3 คำ

1.4 คำหรือพยางค์ คำหรือพยางค์ในบทกลอนกำหนดไว้ดังนี้ 1 คำ หมายถึง ตำแหน่งหนึ่งในวรรค เท่ากับ 1 พยางค์ ส่วนคำที่มี 2 พยางค์และพยางค์หน้าเป็นเสียงเบาหรือเสียงสั้น อย่างคำอักษรนำ เช่น กนก รวี สุนุก แสดฯ ฯลฯ จะนับเป็น 1 คำ หรือ 2 คำก็ได้

กล่าวโดยสรุป คณะของกลอนประกอบด้วย บท ซึ่งมี 2 บท

บาทเอก ประกอบด้วย วรรคสลับ กับวรรครับ

บาทโท ประกอบด้วย วรรครอง กับวรรคส่ง

วรรคที่ 1 เรียกว่า วรรคสลับ หรือ วรรคสลับ วรรคที่ 2 เรียกว่า วรรครับ

วรรคที่ 3 เรียกว่า วรรครอง วรรคที่ 4 เรียกว่า วรรคส่ง

อนึ่ง กลอนกำหนดนับวรรคที่ 1 (วรรคสลับ) กับวรรคที่ 2 (วรรครับ) เป็น 1 คำกลอน และวรรคที่ 3 (วรรครอง) กับ วรรคที่ 4 (วรรคส่ง) เป็น 1 คำกลอน ฉะนั้นบางทีจึงกำหนดกันว่า กลอน 1 บท มี 2 คำกลอน

2. สัมผัส

สัมผัส คือ เสียงที่คล้องจองกัน สัมผัสมีสองอย่าง คือ สัมผัสสระกับสัมผัสพยัญชนะ สัมผัสบังคับของกลอนเป็นสัมผัสสระ และเป็นสัมผัสระหว่างวรรค

ตัวอย่าง แสดงกลอนสุภาพ 2 บท

กลอนสุภาพพึงจำมีกำหนด
วรรคละแปดพยางค์นับศัพท์สุนทร
ห้าแห่งคำคล้องจองต้องสัมผัส
เสียงสูงต่ำต้องเรียงเรียงโบราณ

กลอนหนึ่งบทสี่วรรครองอักษร
อาจยิ่งหย่อนเจ็ดหรือเก้าเข้าหลักการ
สลับจัดรับรองส่งประสงค์สมาน
เป็นกลอนกานท์ครบครันฉันทน์เอษ
ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

ผังภูมิ

	วรรคสลับ	วรรครับ	
บาทเอก	○○○ ○○ ○○○	○○○ ○○ ○○○	1 คำกลอน
	วรรครอง	วรรคส่ง	
บาทโท	○○○ ○○ ○○○	○○○ ○○ ○○○	1 คำกลอน
	วรรคสลับ	วรรครับ	สัมผัสระหว่างบท
บาทเอก	○○○ ○○ ○○○	○○○ ○○ ○○○	1 คำกลอน
	วรรครอง	วรรคส่ง	
บาทโท	○○○ ○○ ○○○	○○○ ○○ ○○○	1 คำกลอน

เส้นทึบ แสดงตำแหน่งของสัมผัสบังคับ เส้นไข่ปลา แสดงว่ามีการผ่อนผันได้

2.1 สัมผัสคู่ที่ 1

สัมผัสคู่ที่ 1 ได้แก่ คำสุดท้ายของวรรคสลับ ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของ 2 จังหวะแรก (คือ คำที่ 1, 2, 3 หรือ 4, 5) ของวรรครับ ถ้าเป็นกลอนแปดนิยมสัมผัสคำที่ 3 หรือ 5

2.2 สัมผัสคู่ที่ 2

สัมผัสคู่ที่ 2 ได้แก่ คำสุดท้ายของวรรครับ ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครอง

2.3 สัมผัสคู่ที่ 3

สัมผัสคู่ที่ 3 ได้แก่ คำสุดท้ายของวรรครอง ส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของ 2 จังหวะแรก (คือ คำที่ 1, 2, 3 หรือ 4, 5) ของวรรคส่ง เช่นเดียวกับคู่ที่ 1

2.4 สัมผัสระหว่างบท

หากแต่งตั้งแต่ 2 บทขึ้นไป ให้มีสัมผัสระหว่างบท กำหนดบังคับไว้ คือ คำสุดท้ายของบทหน้า คือคำสุดท้ายของวรรคส่ง ส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครับของบทต่อไป

กลอนทุกชนิด นอกจากจะมีข้อบังคับทั่วไปเป็นลักษณะพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ ดังกล่าวแล้ว กลอนยังมีลักษณะสำคัญที่นิยมในการแต่งกลอนอีก คือ จังหวะหรือตอน และระดับเสียงของคำ

ก. จังหวะ

จังหวะมีความหมายทั่วไปว่า ตอน ส่วน ระยะ

กลอนทุกชนิดที่ใช้คำในวรรคหนึ่ง ๆ ตั้งแต่ 6-9 คำ ทุกวรรคกำหนดแบ่งออกเป็น 3 จังหวะ หรือ 3 ตอน (ยกเว้นวรรคตอนของกลอนชนิดที่มีกำหนดบังคับการขึ้นต้นบทเป็นพิเศษ เฉพาะอย่าง) แต่ละจังหวะจะมี 2-3 คำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนคำที่ใช้ในวรรค ซึ่งจำแนกได้ เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ถ้าวรรคหนึ่งมี 6 คำ แต่ละจังหวะจะมี 2 คำ ดังนี้

○ ○ / ○ ○ / ○ ○   ○ ○ / ○ ○ / ○ ○

2. ถ้าวรรคหนึ่งมี 7 คำนิยมกำหนดให้จังหวะที่ 1 และ 2 มี 2 คำและจังหวะที่ 3 มี 3 คำดังนี้

○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○   ○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○

3. ถ้าวรรคหนึ่งมี 8 คำ นิยมกำหนดให้จังหวะที่ 1 มี 3 คำ จังหวะที่ 2 มี 2 และจังหวะที่ 3 มี 3 คำ ดังนี้

○ ○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○   ○ ○ ○ / ○ ○ / ○ ○ ○

4. ถ้าวรรคหนึ่งมี 9 คำ แต่ละจังหวะมี 3 คำ ดังนี้

○ ○ ○ / ○ ○ ○ / ○ ○ ○   ○ ○ ○ / ○ ○ ○ / ○ ○ ○

อนึ่ง กลอนที่แต่งกันทั่วไปไม่กำหนดคำให้เท่ากันทุกวรรค อาจมี 6 คำบ้าง 7 คำบ้าง 8 คำ บ้าง บางวรรคอาจมีถึง 9 คำ เช่นนี้ การกำหนดจังหวะย่อมไม่แน่นอน โดยเฉพาะวรรคที่มี 7 หรือ 8 คำ จังหวะอาจมีลักษณะต่างจากที่กล่าวไว้นี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับใจความและสัมผัส

ตัวอย่าง

ฝ่ายบรม พรหมทัต นฤเบศร	ครั้นหายเหตุ เกิดการ กุลาหล
ไม่ยลพักตร์ กากิ นฤมล	คิดจงน นายเหงา เปล่าฤทัย
เมื่ออนงค์ เนนาแทน ไสยาอาสน์	หลากประหลาด จรดล ไปหนไหน
จึงให้คัน ท่วมฉน ทิราลัย	ทั้งนอกใน พระปรีศ เรือนจันทร์
มิได้พบ จบสกล วังราช	ภูวนาด โศกโทม (ม)นัสศัลย์
ไอ้กาเกี ศรีสุดา ลาวัณย์	เจ้าผู้ขวัญ เมืองมิ่ง วิมลมาลย์

(กาเกีกลอนสุภาพ)

ข. ระดับเสียงของคำ

คำในวรรคกลอนที่นิยมกำหนดระดับเสียงไว้ ได้แก่คำสุดท้ายของแต่ละวรรค ซึ่งเป็นคำที่ส่งและรับสัมผัสบังคับในบทกลอน

1. คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 (วรรคสลับหรือสดับ) ใช้วรรณยุกต์ได้ทั้ง 5 เสียง แต่ไม่นิยมเสียงสามัญ
2. คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 (วรรครับ) ใช้เสียงจัตวา หรือเสียงเอก หรือเสียงโท โดยมากนิยมใช้เสียงจัตวา ไม่นิยมเสียงตรี
3. คำสุดท้ายของวรรคที่ 3 (วรรครอง) นิยมใช้กัน 2 เสียง คือ สามัญ กับ ตรี โดยมากนิยมใช้เสียงสามัญ
4. คำสุดท้ายของวรรคที่ 4 (วรรคส่ง) ใช้เสียงสามัญหรือเสียงตรีเหมือนวรรคที่ 3

แบบฝึกหัด หน่วยที่ 3
เรื่อง ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

ตอนที่ 1 ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรองต่อไปนี้

วิเวกวีดครีตเสียงสำเนียงสนั่น	คนขยับยืนจึงตะลึงหลง
ให้หิววาบซาบทรวงต่าง่วงง	ลืมนรงค์รับสู้เงี้ยวฟูฟง
พระโหยหวนครวญเพลงวังเวงจิต	ให้คนคิดถึงถิ่นถวิลหวัง
ว่าจากเรือนเหมือนนกมาจากรัง	อยู่ข้างหลังก็จะแลชะเง้อคอย
ถึงยามค่ำยาม้องจะร้องไห้	รำพึงไรรัญจวนหวนละห้อย
โอยยามศึกดาวเคลื่อนเดือนก็คล้อย	น้ำค้างย้อยเย็นน้ำที่อัมพร
หนาวอารมณ์ลมเรื่อยเฉื่อยเฉื่อยขึ้น	ระรวยรินรินรินกลั่นเกสร
แสนสงสารบ้านเรือนเพื่อนที่นอน	จะอารมณ์อ้างว้างอยู่วังเวง
	จากพระอภัยมณี
	ของสุนทรภู่

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย 3 หน้าคำตอบที่ถูกและเขียนเครื่องหมาย 5 หน้าคำตอบที่ผิด

- .....1. บทร้อยกรองข้างต้นมีทั้งหมด 8 บท
- .....2. สัมผัสบังคับได้แก่ สนั่น - ขยับ, จิต - คิด, หวัง - รัง
- .....3. วรรคแรกของบทร้อยกรองเรียกว่า วรรคสลบ
- .....4. วรรคสุดท้ายของบทร้อยกรอง คือ วรรครับ
- .....5. บทร้อยกรอง 1 บท มี 4 บาท
- .....6. สัมผัสระหว่างบท ได้แก่ ชะเง้อคอย - ละห้อย, อัมพร - เกสร

ตอนที่ 2

นางกอดจูบลูกหลังแล้วสั่งสอน
พ่อไปตีศรีสวัสดิ์กำจัดภัย
ถูกผู้ชายตายมือนั้นคือยศ
แล้วพาลูกออกมาข้างท่าเกวียน

อำนาจพรพลาญน้อยละห้อยให้
จนเติบโตใหญ่ยิ่งยวดได้บวชเรียน
เจ้าจงอุตส่าห์ทำสมาธิสมาธิ
จะจากเจียนใจขาดอนาใจ
เรื่องขุนช้างขุนแผน
ตอน พลายงามพบพ่อ

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย 3 หน้าคำตอบที่ถูกและเขียนเครื่องหมาย 5 หน้าคำตอบที่ผิด

- .....1. สัมผัสบังคับได้แก่ สั่งสอน - อำนาจพร, ภัย - โตใหญ่
- .....2. สัมผัสระหว่างบท ได้แก่ ละห้อยให้ - กำจัดภัย, สมาธิ - เกวียน
- .....3. สัมผัสสระ ได้แก่ สั่ง - สอน, พร - พลาย
- .....4. สัมผัสนอก ได้แก่ สมาธิ - ท่าเกวียน - เจียน

ตอนที่ 3

คำสั่ง ให้นักเรียน โยงสัมผัสและขีดเส้นใต้คำสัมผัสบังคับ

ตัวอย่าง

แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์	มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด
ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด	ก็ไม่คดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน
อันชาติใดไร้ศานติสุขสงบ	ต้องมัวรบราญรอนหาผ่อนไม่
ณ ชาตินั้นนรชนไม่สนใจ	ในกิจศิลปะวิไลระวาดงาม
แต่ชาติใดรุ่งเรืองเมืองสงบ	ว่างการรบอริพลอันลี้มหลาม
ย่อมจำนงศิลปะสง่างาม	เพื่ออร่ามเรื่องระดับประดับประดา
อันชาติใดไร้ช่างชำนาญศิลป์	เหมือนนารินไร้โฉมบรรโลมสง่า
ใคร ๆ เห็นไม่เป็นที่จำเรียดา	เขาจะพากันเหย้าให้อับอาย
ศิลปกรรมนำใจให้สร้างโศก	ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
จำเรียดาพาใจให้สบาย	อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ
แม่ผู้ใดไม่นิยมชมสิ่งงาม	เมื่อถึงยามเศร้าอรุณาสงสาร
เพราะขาดเครื่องระงับดับรำคาญ	โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ
เพราะการช่างนี้สำคัญอันพิเศษ	ทุกประเทศสนานาทั้งน้อยใหญ่
จึงยกย่องศิลปกรรมนั้นทั่วไป	ศรีวิไลวิลาศดีเป็นศรีเมือง

จาก บทเสภาสามัคคีเสวก

พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในหนังสือภาษาไทย ชุด ทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หน้า 141

คำอธิบาย หน่วยที่ 4

เรื่อง

การเขียนกลอนสุภาพ

เวลา 3 คาบ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนหาสัมผัสต่าง ๆ ของกลอนสุภาพที่กำหนดให้ได้
2. นำข้อความที่กำหนดให้ เรียบเรียงให้เป็นบทกลอนได้
3. นักเรียนสามารถแต่งกลอนสุภาพได้

สื่อการสอน

ใบความรู้เรื่องการเขียนกลอนสุภาพ

เนื้อหาที่ฝึก

1. การฝึกเติมคำสัมผัสและเรียงลำดับวรรคกลอน ให้เป็นกลอนที่ถูกต้องสมบูรณ์
2. การฝึกเขียนกลอนสุภาพด้วยตนเอง โดยอาศัยเค้าโคลงจากเรื่องที่กำหนดให้

กิจกรรมการฝึก

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่อง “ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ” เพื่อเป็นการทบทวนจากการเรียนหน่วยที่ 3
2. ครูแจกใบความรู้ประกอบเรื่อง “การเขียนกลอนสุภาพ” ให้นักเรียนศึกษาพร้อมครูอธิบายประกอบเรียงไปตามลำดับ
3. เมื่อครูอธิบายจบแล้ว ให้ซักถามความรู้ทั้งหมดให้นักเรียนตอบปากเปล่า แล้วให้ทำแบบฝึกที่ 4 เรื่อง “การเขียนกลอนสุภาพ” เมื่อนักเรียนทำเสร็จครูตรวจและเฉลย

.....

หน่วยที่ 4

การเขียนกลอนสุภาพ

กลอนสุภาพเป็นกลอนที่นิยมว่าไพเราะและแต่งง่าย ทั้งเป็นแม่แบบของกลอนอื่น ๆ อีกด้วย การที่เรียกว่ากลอน 8 นั้น เพราะวรรคหนึ่ง ๆ มีกำหนดไว้ 8 คำ แต่พอนับให้มี 7 หรือ 9 คำได้บ้าง เหตุที่กลอน 8 หรือกลอนสุภาพใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย สะดวกแก่การพูดการฟังของคนทั่วไป ซึ่งเรียกกลอนนี้อีกหนึ่งชื่อว่า กลอนตลาด

กลอนสุภาพเป็นคำประพันธ์ที่เรียบเรียงขึ้น โดยมีข้อบังคับหรือแบบแผน ซึ่งกำหนดจำนวนคำในแต่ละวรรค และกำหนดการส่งสัมผัสตามลักษณะคำประพันธ์ กลอนสุภาพจะไพเราะด้วยเสียงของถ้อยคำ ด้วยเสียงสัมผัส และด้วยความหมายของคำ กลอนสุภาพที่ดีต้องสร้างความคิดดี ก่อให้เกิดอารมณ์ และความคิดคำนึงแก่ผู้อ่าน ดังนั้นความไพเราะของบทกลอนจะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ การนำเสนอความคิด การเลือกใช้คำ และการใช้สัมผัส

1. การนำเสนอความคิดดี การแต่งบทกลอนต้องมีรากฐานของความคิดคำนึงของผู้แต่งที่จะถ่ายทอดออกมาให้ผู้อ่านรู้เห็นความคิดนั้น ความคิดขึ้นอยู่กับความชัดเจนในชีวิต และการสังมประสพการณ์ของผู้เขียน และนำประสพการณ์มาถ่ายทอดโดยเรียบเรียงออกมาเป็นถ้อยคำที่สละสลวยเพื่อนำเสนอความคิดนั้น

2. การเลือกใช้คำ จะต้องใช้คำที่มีความหมายและเสียงที่ก่อให้เกิดความรู้สึก เช่น คำแสดงอาการ ได้แก่ วกวนคดเคี้ยว คำแสดงภาพ ได้แก่ บอบบาง หน้าแน่น หน้าทึบ คำแสดงรูปพรรณ ได้แก่ หยาบ ลิ่น เปรี้ยว กลม คำแสดงความรู้สึก ได้แก่ เปล่าเปลี่ยว ไหวห้วน วาบวาม เป็นต้น ผู้เขียนจะต้องรู้จักเลือกสรรคำเพื่อแสดงภาพหรืออารมณ์

3. การใช้คำสัมผัส การสัมผัสทำให้เกิดเสียงไพเราะ การสัมผัสอาจจะสัมผัสสระ เช่น ตา-มา-ยา กระโดด-ลิงโลด-ข้าวโพด หรือสัมผัสพยัญชนะใช้พยัญชนะเสียงเดียวกัน เช่น ปลุกปล้ำ-ปลาบปลื้ม-ปลอมแปลง เป็นต้น

วิธีการเขียนคำประพันธ์ให้ได้ดี ผู้เขียนจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความสนใจและอ่านคำประพันธ์มากพอควร เช่น ควรอ่านวรรณคดีร้อยกรอง เรื่องอิเหนา ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี เป็นต้น เพื่อสะสมประสพการณ์

2. สนใจรวบรวมคำที่มีความคล้ายกันและความหมายเหมือนกัน เพื่อให้มีคำที่จะใช้อย่างหลากหลาย ไม่ใช่คำซ้ำ ๆ กัน และจะได้ใช้คำให้ถูกต้องตามความหมายด้วย เช่น

คำที่มีความหมายคล้ายกัน ได้แก่

กั้ว ขยาด เจ็ด กร้าม เกรง แหยง

คืด นึก ตรีก ตรอง

ขว้าง ปา โยน

ตรีกตรอง ไคร่ครวญ ตริตรอง

คำที่มีความหมายเหมือนกัน ได้แก่

ม้า - พาชี อาชา อัศว ลินธพ แสะ

ผู้หญิง - นารี พฐ สมร นางเยาว์ นงนุช

ดอกไม้ - บุษบา มาลี บุปผา โกสุม

3. ฝึกการเล่นคำคล้องจองอยู่เสมอ เพื่อให้หาคำสัมผัสได้อย่างรวดเร็ว เช่น

บิดา – มาตุ – ปู่คำ

มองจ้อง – ข้องใจ – ไคร่ถาม – ตามหา – ยาใจ

4. เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการอันซาบซึ้ง ความเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจการใช้ภาษา และความแม่นยำในรูปแบบ

เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการอันซาบซึ้ง หมายความว่า เนื้อหาจะมีขึ้นได้ ต้องอาศัยความคิด ผู้ที่จะเขียนต้องเป็นผู้ที่มีความคิดจึงจะเขียนได้ การที่จะให้เกิดความคิดจำเป็นต้องปลูกความคิด กล่าวคือ สร้างภาพให้เกิดขึ้นในใจ หรือนำให้นึกเห็นเป็นมโนภาพ หรือจินตนาการขึ้น สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดภาพในใจ ได้แก่ สิ่งที่มองเห็นจากสายตาโดยตรง และจากอารมณ์ความรู้สึก

ความเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจการใช้ภาษา หมายความว่า การที่จะถ่ายทอดความคิดหรือภาพในใจให้ปรากฏออกมาเป็นถ้อยความที่มีความเป็นเอกภาพ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของข้อความ และเนื้อความที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างเป็นระเบียบ และดำเนินไปอย่างเป็นลำดับนั้น ย่อมต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้ภาษา

ความแม่นยำในรูปแบบ คือ ความเข้าใจลักษณะกฎเกณฑ์ข้อบังคับของกลอนทั้งลักษณะบังคับพื้นฐาน คือ คณะ สัมผัส และลักษณะบังคับเฉพาะแต่ละชนิดของกลอน ได้แก่ จำนวนคำกลอน คำขึ้นต้น และคำลงท้าย ตลอดจนความรู้ ความเข้าใจ ลักษณะนิยมในการแต่งกลอน ได้แก่ ตำแหน่งการรับสัมผัสบังคับ และสัมผัสใน จังหวะและความนิยมในเรื่องระดับเสียงของคำ จึงจะทำให้กลอนน่าอ่าน น่าฟังขึ้น

5. ฝึกแต่งกลอนอยู่เสมอ โดยประการแรกต้องสร้างความเป็นเรื่องราวให้เกิดขึ้นภายในใจก่อน แล้วประการที่สองก็นำความรู้ที่นึกคิดที่ได้นั้น มาจัดเรียงถ้อยคำให้เป็นรูปกลอน ตามลักษณะบังคับ บางที่อาจต้องตัดต้องย่อหรือต้องเติมคำเพื่อให้คำในแต่ละวรรค มีจำนวนเท่าหรือ

ใกล้เคียงกับจำนวนคำในวรรคก่อน เมื่อเนื้อความที่จัดวางคำเป็นวรรคเป็นตอนมีรูปร่างกลอนแล้ว ประการสุดท้ายต้องใส่สัมผัสและสัมผัสที่จะใส่ในขั้นนี้ได้แก่สัมผัสนอก หรือสัมผัสบังคับ ซึ่งเป็นสัมผัสสระ

6. ประเมินผลงานของตนเอง เมื่อเราแต่งกลอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรนำผลงานของเราไปให้คนอื่นช่วยตรวจสอบและประเมินผลงานให้ด้วย ซึ่งอาจจะเป็นเพื่อน ครูอาจารย์ หรือโดยผู้เชี่ยวชาญ เพราะจะได้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่เรา ทำให้เราต้องกลับมาแก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานเขียนให้ดีขึ้นต่อไป

ลักษณะคำประพันธ์ที่ดี

คำประพันธ์ที่ดีต้องมีความไพเราะในเชิงลีลาของคำประพันธ์ มีความคิดดี การใช้ถ้อยคำดี มีความหมายเด่นชัด ให้ความรู้ลึกและมีเสียงสัมผัสที่ไพเราะ นอกจากนี้จะมีเสียงสัมผัสของการใช้คำทั้งสัมผัสนอกตามลักษณะบังคับแล้ว ยังมีสัมผัสในที่ไพเราะ มีการพรรณนาก่อให้เกิดภาพพจน์ พรรณนาแจ่มแจ้งมองเห็นภาพได้ชัดเจน สอดแทรกอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อ่านประทับใจ สามารถแสดงจินตนาการทำให้ผู้อ่านเห็นภาพในใจได้ชัดเจน และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกของผู้เขียนออกมาให้ผู้อ่านทราบได้อย่างชัดเจน

คู่มือครูชุดพื้นฐานการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2540 : 106-108) ได้กล่าวถึงเรื่องการเติมข้อความลงในคำประพันธ์ สรุปได้ดังนี้ กลอนบทหนึ่งมี 4 วรรค ข้อความในแต่ละวรรคจะต้องสอดคล้องกันไปตามลำดับ และเป็นเรื่องเดียวกันจนจบ

การตรวจสอบว่าเนื้อเรื่องสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ มีวิธีการตรวจสอบด้วยตนเองง่าย ๆ ดังนี้

ตั้งคำถามกับตนเองเสียก่อนว่า ใคร จะทำอะไร กับใคร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร อาจจะเขียนตอบคำถามจากข้างต้นเป็นร้อยแก้ว แล้วจึงค่อยเขียนเป็นร้อยกรอง ตรวจสอบว่าสัมผัสบังคับถูกต้องหรือไม่

7. จงเรียงเรียงกลุ่มคำในข้อต่อไปนี้ ให้เป็นกลอนสุภาพข้อละ 1 วรรค จะได้กลอนสุภาพครบ 1 บท คือ 4 วรรค

ก. เพื่อป่าไทย / ให้คงมัน / อนุรักษ์เสือ
.....

ข. อย่าให้สูญ / รักษาไว้ / จงช่วยกัน
.....

ค. ป่าคู่เสือ / เพิ่มคุณค่า / ช่วยเกื้อกูล
.....

ง. ป่าเพิ่มพูน / เพื่อป่าไทย / เพราะมีเสือ
.....

8. กลอนสุภาพในข้อใดน่าจะจัดเป็นวรรครับ

- ก. เลิกทำลาย ไล่ล่า ป่าชันบาน
- ข. พืชภัยเสือหลากหลายพันธุ์สรรค์สร้างป่า
- ค. สัตว์สำราญอยู่เป็นสุขทุกชีวี
- ง. ในวันหน้าป่าคู่เสือเพื่อสืบสาน

9. ฝึกฝนการเขียนกลอนด้วยการเลือกข้อความจาก ข้อ ก - ง เติมลงในช่องว่างของกลอนแต่ละวรรคต่อไปนี้

.....มีคุณค่า .....คนดีใหม่
.....ของชาติไทย .....คู่คุณธรรม

- ก. อยากพบทางสร้างอำนาจ
- ข. อยากรู้ว่าโลกนี้มี
- ค. อยากสร้างให้เด็กเรียนรู้
- ง. อยากสรรค์สร้างทางชีวี

10. เลือกข้อความจากข้อ ก - ง เติมลงในช่องว่าง ให้ได้บทกลอนที่ไพเราะ ได้ความดี และถูกต้องตามฉันทลักษณ์

แม่เลือกได้..... จะสืบสาน.....
.....เป็นสีเขียว .....ด้วยมือเรา

- ก. สร้างป่าไทยให้สีเขียว
- ข. พืชภัยป่าให้ร่มเย็น
- ค. โลกสีเขียวและสดสวย
- ง. อยากมีเงินเกินร้อยล้าน

11. เลือกข้อความจากข้อ ก - ง เติมลงในช่องว่างให้ได้กลอนสุภาพครบ 1 บท

น้ำพึ่งเรือเสื่อพึ่งพาย่อมองข้าม .....

คืนชีวิตให้เขาคงเข้าที .....

ก. สัตว์ดำราญอยู่เป็นสุขทุกชีวิ

ข. ให้ดินดีมีน้ำที่ล้าเย็น

ค. เอื้อเพื่อตามความการุณรู้คุณป่า

ง. คือนิยามคำพึงเพยเผยศักดิ์ศรี

12. เลือกข้อความจากข้อ ก - ง เติมลงในช่องว่างให้ได้กลอนสุภาพครบ 1 บท

..... แบ่งแยกวรรคคือสัดับรับรองส่ง

..... สัมผัสลงตรงที่แบบมีมา

ก. ถ้อยคำหวานเรียงร้อยค่อยบรรจง

ข. กลอนที่ดีมีสัมผัสจัดประสงค์

ค. กลอนที่ดีควรต้องตามฉันทลักษณ์

ง. กลอนที่ดีต้องมีคำที่น่ารัก

ตอนที่ 2 ฝึกเติมข้อความ

คำสั่ง จงเติมข้อความวรรคที่เว้นไว้ให้สมบูรณ์ถูกต้อง

1. ชารน้ำใสมองไปเห็นฝูงปลา .....

2. ทุกครั้งที่ม่ฝิดคิดแก้ไข .....

3. นิทานเก่าแต่่ากระต่ายเล่าหลายครั้ง .....

4. หอมดอกไม้ในสวนอบอวลกลิ่น .....

5. ดอกไม้ไทยมากมายหลายชนิด .....

ตอนที่ 3 ฝึกเติมข้อความ 2 วรรค

คำสั่ง จงเติมข้อความวรรคที่เว้นไว้ให้สมบูรณ์ถูกต้อง

1. กิดสิ่งใดแล้วต้องทำให้สำเร็จ   ด้วยใจเด็ดมุ่งมั่นมิหวั่นไหว

.....

2. อุปบัติเหตุเกิดขึ้นได้ง่ายเสมอ   อย่างมัวเผลอประมาทอาจเสียหาย

.....

3. กุหลาบแดงแฝงรักสลักใจ	ขอมอบให้คนที่คิดถึง .....
4. ถ้าหากฉันนั้นบินได้เหมือนนก	จะโผผบินไปในแหล่งหล้า .....
5. ชีวิตมีความหวังหากปลั่งพลาด	เราสามารถไขปัญหาмаแก้ไข .....

ตอนที่ 4

คำสั่ง ให้นักเรียนใช้แนวคิดและสาระจากบทเพลงที่กำหนดให้ เขียนเป็นกลอนสุภาพที่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ 2 บท

เพลงที่กำหนดให้

“เมื่ออยู่ริมฝั่งชล ฉันทลทุกยามเย็น พักในร่มเงาไม้เอน ฉันทมองเห็นนกบินกลับรัง ตะวันใกล้จะลับแล้ว เห็นเรือแจวอยู่ริมฝั่ง ฝ้าแต่ครวญครวญหาน้ำตาหลัง จึงร้องตั้งอาลัย”

ครวญ

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

เฉลย

แบบทดสอบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ก่อนเรียน และหลังเรียน

1	ข	16	ค
2	ค	17	ก
3	ก	18	ค
4	ก	19	ง
5	ข	20	ข
6	ก	21	ง
7	ค	22	ง
8	ง	23	ค
9	ก	24	ง
10	ข	25	ข
11	ค	26	ก
12	ก	27	ก
13	ค	28	ง
14	ง	29	ข
15	ง	30	ง

เฉลยแบบฝึกหัด หน่วยที่ 1

เรื่อง ความหมาย ความเป็นมา และประเภทของกลอน

1. ข
2. ค
3. ก
4. ง
5. ก
6. ค
7. ง

เฉลยแบบฝึกหัด หน่วยที่ 2

เรื่อง คำสัมผัส

เฉลย ตอนที่ 1, 2, 3 อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน

ตอนที่ 4 ฝึกเติมคำ

1. น้ำค้าง
2. ในยามสาย
3. วันรุ่ง
4. ตอบตาม
5. เสียงข้างหมอน
6. หล่นพร้า
7. หวานน้ำ
8. แสนวิตก
9. ต่อกัน
10. กลับอีกหน

ตอนที่ 5

ชุดที่ 1

ฝ่ายลูกเรียนผู้เดียวให้เปลี่ยว...จิต.....
มักเบื่อน...บิด.....เบื้อซ่งเรื่องหนังสือ
อยากได้เพื่อนพุดจาและหา...รื้อ.....
พ่อก็.....อื้อ.....ออตามด้วยความรัก
เกณฑ์พวกเด็กในบ้านให้อ่านด้วย
เพื่อได้.....ช่วย.....ชวนใจให้สมัคร
ครันมีเพื่อนเรียนล้อมอยู่พร้อม.....พริก.....
กลับชวน.....ชัก.....เล่นกันไม่ห้วนใจ

ชุดที่ 2

นกน้อยชาน ...หวานฉ่ำ ...คำทายทัก ...ฟังเพลงรัก...หวานหู ...จากหมู่ตึง...
บทเพลงแห่งแหล่งหล้า ...ยังตราตรึง... มนต์ลำน้า ...ย่ำถึง ... ซึ่งวันเยาว์

ชุดที่ 3

ถ้าฉันเป็นใบไม้ ...ในสายน้ำ... ...ลอยคัมค้ำ...ล่องสนาน ...กลางธารใส...
แวะทักทายทรายหิน...ท่องถิ่นไพร... ...แย้มยิ้มให้...หลับผางงำชัน

ชุดที่ 4

เจ้าปลายงามความแสนสงสาร...แม่... ซ่าเลื่อง...แล...คูหน้าน้ำตา...ไหล...
แล้วกราบกรานมารดาด้วย...อาลัย... ลูก...เติบโตใหญ่...คงจะมามาหาแม่คุณ
แต่ครั้งนี้มีกรรมจะจำ...จาก... ต้องพลัด...พราว...แม่ไปเพราะไอ้...ขุน...
เที่ยวหาพ่อขอให้ปะเคชะ...บุญ... ไม่ลืม...คุณ...มารดาจะมาเยือน

เฉลยแบบฝึกหัด หน่วยที่ 3
เรื่อง ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

เฉลย ตอนที่ 1

1. 5   2. 3   3. 3   4. 5   5. 5   6. 3

ตอนที่ 2

1. 3   2. 5   3. 5   4. 3

เฉลยตอนที่ 3

อันชาติใดไร้ศานตีสุขสงบ	ต้องมัวรบราญรอนหาเพื่อนไม่
ณ ชาตินั้นนรชนไม่สนใจ	ในกิจศิลปะวิไลละวาดงาม
แต่ชาติใดรุ่งเรืองเมืองสงบ	ว่างการรบอริพลอันลี้มหลาม
ย่อมจำนงศิลปะสง่างาม	เพื่ออร่ามเรื่องระดับประดับประดา
อันชาติใดไร้ช่างชำนาญศิลป์	เหมือนนารินไร้โถมบรรโลมสง่า
ใคร ๆ เห็นไม่เป็นที่จำเริญตา	เขาจะพากันเหย้าให้อับอาย
ศิลปกรรมนำใจให้สร้างโศก	ช่วยบรรเทาทุกข์ในโลกให้เหือดหาย
จำเริญตาพาใจให้สบาย	อีกร่างกายก็จะพลอยสุขสราญ
แม่ผู้ใดไม่นิยมชมสิ่งงาม	เมื่อถึงยามเศร้าอร่านน่าสงสาร
เพราะขาดเครื่องประดับรำคาญ	โอสถใดจะสมานซึ่งดวงใจ
เพราะการช่างนี้สำคัญอันวิเศษ	ทุกประเทศศานานาทั้งน้อยใหญ่
จึงยกย่องศิลปกรรมนั้นทั่วไป	ศรีวิไลวิลาสดีเป็นศรีเมือง

เฉลยแบบฝึกหัด หน่วยที่ 4

เรื่อง การเขียนกลอนสุภาพ

ตอนที่ 1 จงเลือกคำที่เหมาะสมที่สุดเติมลงในช่องว่าง

1. “อยากเขียนกลอนให้หวาน...ปาน...น้ำผึ้ง”
2. “ดอกมะลิสีขาว...พราว...เต็มต้น”
3. “อยากรินคำรินฝันวรรณศิลป์ จากดวง...จินต์...รินรดใจให้คนหลง”
4. “ถึงบ้าน...ช่อง...เพื่อน...ห้อง...มองแล้วคิด ย้อนอดีตหยอกเข้าเราเคยชิน”
5. **ราชินีดอกไม้ครุฑทราบ ดอกกุหลาบกลิ่นระรวยสวยสีสัน**
ที่สาวหนุ่มมักงานส่งให้กัน เป็นสื่อความสัมพันธ์แห่งหัวใจ
6. “จากพ่อแม่จากบ้านมานานแล้ว ตั้งใจแน่วพากเพียรเรียนหนังสือ
หาวิชาความรู้เป็นคู่มือ ด้วยยึดถือคำครูไว้ไม่คือ...ถึง...
เวลาเรียนมุ่งมั่นด้วยฝ่าไฟ ด้วยตั้งใจว่าดาวก้าวให้...ถึง...
แม้ทางไกลไปลำบากหากตะบึง สักวันหนึ่งถึงเส้นชัยคงได้ดาว”
7. ก. เพื่อป่าไทย / ให้คงมัน / อนุรักษ์เสือ **อนุรักษ์เสือเพื่อป่าไทยให้คงมัน**
ข. อย่าให้สูญ / รักษาไว้ / จงช่วยกัน **จงช่วยกันรักษาไว้อย่าให้สูญ**
ค. ป่าคู่เสือ / เพิ่มคุณค่า / ช่วยเกื้อกูล **เพิ่มคุณค่าป่าคู่เสือช่วยเกื้อกูล**
ง. ป่าเพิ่มพูน / เพื่อป่าไทย / เพราะมีเสือ **ป่าเพิ่มพูนเพราะมีเสือเพื่อป่าไทย**
8. ง. ในวันหน้าป่าคู่เสือเพื่อสืบสาน
9. ...**อยากสร้างสรรค์ทางชีวี...มีคุณค่า** ...**อยากรู้ว่าโลกนี้มี...คนดีใหม่**
...**อยากพบทางสร้างอำนาจ...ของชาติไทย** ...**อยากสร้างให้เด็กเรียนรู้...คุณธรรม**
10. **แม่เลือกได้...อยากมีเงินกินร้อยล้าน...** **จะสืบสาน...สร้างป่าไทยให้สีเขียว...**
...**พิทักษ์ป่าให้ร่มเย็น...เป็นสีเขียว** ...**โลกสีเขียวและสดสวย...ด้วยมือเรา**
11. **น้ำผึ้งเรือเสือฟังป่ายามองข้าม** ...**คือนิยามคำฟังเพยเคยศักดิ์ศรี...**
คืนชีวิตให้เขาคงเข้าที่ ...**...ให้ดินดีมีน้ำที่น้ำเย็น...**
12. ...**กลอนที่ดีควรต้องตามฉันทลักษณ์...** **แบ่งแยกวรรคคือสัดับรับรองส่ง**
...**ถ้อยคำหวานเรียงร้อยค่อยบรรจง...** **สัมผัสลงตรงที่แบบมีมา**

ตอนที่ 2 ฝึกเติมข้อความ

อยู่ในคุลยพินิจของครูผู้สอน

ตอนที่ 3 ฝึกเติมข้อความ 2 วรรค

อยู่ในคุลยพินิจของครูผู้สอน

ตอนที่ 4 ใช้แนวคิดจากเพลงที่กำหนดให้เขียนเป็นกลอนสุภาพ

อยู่ในคุลยพินิจของครูผู้สอน

ภาคผนวก ง

1. ผลการคำนวณหาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้แบบฝึก

ตารางที่ 4.4 แสดงการคำนวณหาความสอดคล้อง ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่องที่น่ามาทดสอบ	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC ($\sum R/N$)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
คำสัมผัสและแผนผังข้อบังคับของกลอนสุภาพ					
ข้อ 1	1	1	1	3	1
ข้อ 2	1	1	1	3	1
ข้อ 3	1	1	1	3	1
ข้อ 4	1	1	1	3	1
ข้อ 5	1	1	1	3	1
ข้อ 6	1	1	1	3	1
ข้อ 7	1	1	1	3	1
ข้อ 8	1	1	1	3	1
ข้อ 9	1	1	1	3	1
ข้อ 10	1	1	1	3	1
ข้อ 11	1	1	1	3	1
ข้อ 12	1	1	1	3	1
ข้อ 13	1	1	1	3	1
ข้อ 14	1	1	1	3	1
ข้อ 15	1	1	1	3	1
ข้อ 16	1	1	1	3	1
ข้อ 17	1	1	1	3	1
ข้อ 18	1	1	1	3	1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

เรื่องที่น่ามาทดสอบ	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC ($\Sigma R/N$)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
จังหวัดในวรรณคดี การเติมข้อความลงในกลอน และการแต่งกลอนสุภาพ					
ข้อ 19	1	1	1	3	1
ข้อ 20	1	1	1	3	1
ข้อ 21	1	1	1	3	1
ข้อ 22	1	1	1	3	1
ข้อ 23	1	1	1	3	1
ข้อ 24	1	1	1	3	1
ข้อ 25	1	1	1	3	1
ข้อ 26	1	1	1	3	1
ข้อ 27	1	1	1	3	1
ข้อ 28	1	1	1	3	1
ข้อ 29	1	1	1	3	1
ข้อ 30	1	1	1	3	1

ตารางที่ 4.5 แสดงคะแนนการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังม่วย แต่ละคน โดยใช้แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างเรียน			
	หน่วยที่ 1 (7)	หน่วยที่ 2 (20)	หน่วยที่ 3 (20)	หน่วยที่ 4 (20)
1	6	18	19	17
2	5	17	20	15
3	6	17	20	14
4	7	15	18	16
5	5	16	19	14
6	6	19	19	17
7	6	19	20	15
8	7	18	18	15
9	5	17	20	16
10	6	16	19	14
รวม	59	172	192	153
เฉลี่ย	5.90	17.20	19.20	15.30
เฉลี่ยร้อยละ	84.29	86.00	96.00	76.50

ตารางที่ 4.6 แสดงคะแนนทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในการแต่งคำประพันธ์ประเภท
กลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังม่วย หลังใช้แบบฝึก

คนที่	คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน คะแนนเต็ม 30 คะแนน
1	20
2	22
3	21
4	24
5	24
6	23
7	26
8	23
9	24
10	25
รวม	232
ค่าเฉลี่ย	23.20
ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	77.33

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียนก่อนและหลังใช้แบบฝึกของกลุ่มตัวอย่าง

คนที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่าง ($\sum D$)	$\sum D^2$
1	10	20	10	100
2	14	22	8	64
3	17	21	4	16
4	13	24	11	121
5	12	24	12	144
6	17	23	6	36
7	17	26	9	81
8	12	23	11	121
9	15	24	9	81
10	16	25	9	81
รวม	143	232	89	845
เฉลี่ย	14.30	23.20		

สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ระหว่างคะแนนก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึกของกลุ่มตัวอย่าง

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ $\sum D$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึก

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึกแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum D)^2$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึกทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร

$$t = \frac{89}{\sqrt{\frac{10(845) - (89)^2}{10 - 1}}}$$

$$t = \frac{89}{\sqrt{\frac{8450 - 7921}{9}}}$$

$$t = \frac{89}{\sqrt{\frac{529}{9}}}$$

$$t = \frac{89}{7.667}$$

$$t = 11.608$$

ภาคผนวก จ
แบบประเมินผลสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง – การประเมินนวัตกรรม

นวัตกรรมที่ขอความร่วมมือให้ท่านประเมินนี้ ประกอบด้วยแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนสุภาพจำนวน 4 หน่วย สร้างขึ้นเพื่อใช้เสริมทักษะการเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขอให้ท่านอ่านและพิจารณาวัตกรรมการเรียนรู้นี้โดยละเอียดรอบคอบอย่างยิ่ง แล้วแสดงความคิดเห็นของท่านลงในแบบประเมินที่แนบมาพร้อมนี้ด้วย

วิจาณญาณที่ละเอียดสุขุม และการแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาของท่านจะมีคุณค่าอย่างยิ่งในการปรับปรุงนวัตกรรมนี้ให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการเรียนรู้การสอนภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อไป

**แบบประเมินผลแบบฝึกการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ**

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาแบบฝึกนี้ด้วยความละเอียดสุดและแสดงความคิดเห็นลงใน
ข้อประเมินต่อไปนี้โดยกาเครื่องหมาย 3 ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านซึ่งมี 5 ระดับ
คือ

เหมาะสมมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
เหมาะสมมาก	ให้	4	คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เหมาะสมน้อย	ให้	2	คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มีความชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจได้ง่ายว่า ต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไรจากแบบฝึก.....	...	...	...	...	...
2. จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 แล้ว.....	...	...	...	...	...
3. จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ บ่งชี้แนวทางในการวัดและ ประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี	...	...	...	...	...
4. จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแบบฝึก สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.....	...	...	...	...	...
5. เนื้อหาวิชาของแบบฝึกนี้ มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	...	...	...	...	...
6. ลักษณะเนื้อหาของแบบฝึกนี้ เป็นที่น่าสนใจของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยทั่ว ๆ ไป.....	...	...	...	...	...
7. แบบฝึกนี้มีคุณค่าที่จะก่อให้เกิดการศึกษา ทั้งในด้านความรู้ ค่านิยม และความรู้สึกที่ดีงามตามแบบฉบับไทย.....	...	...	...	...	...

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
8. ในแบบฝึกนี้ เนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันดี กล่าวคือ ลักษณะเนื้อหาวิชาจะเอื้อให้นักเรียนมีการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้.....	...	...	...	...	...
9. เนื้อหาวิชาของแบบฝึกนี้ สอดคล้องกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	...	...	...	...	...
10. คำอธิบายเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ให้ไว้ นั้น มีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย.....	...	...	...	...	...
11. คำอธิบายสื่อความหมายให้เข้าใจสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้จากเนื้อหาของแบบฝึกเป็นอย่างดี.....	...	...	...	...	...
12. กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เอื้อให้การเรียนรู้ของนักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย.....	...	...	...	...	...
13. กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เอื้อให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาของแบบฝึกได้ดีขึ้น.....	...	...	...	...	...
14. กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง.....	...	...	...	...	...
15. กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ใ้ร่าให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนวิชาภาษาไทยมากขึ้น.....	...	...	...	...	...
16. กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาไทยมากขึ้น.....	...	...	...	...	...
17. การจัดลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมฝึก มีความเหมาะสมดีแล้ว.....	...	...	...	...	...
18. รูปแบบของการนำเสนอแบบฝึกในแต่ละหน่วยนั้น มีความเหมาะสมดีแล้ว.....	...	...	...	...	...
19. ตัวอย่างบทประพันธ์ที่ยกมาเป็นหน่วยการเรียนรู้ในแบบฝึกนี้มีสัดส่วนเหมาะสมกันดีแล้ว.....	...	...	...	...	...
20. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากแบบฝึกนี้ จะนำไปให้นักเรียนเกิดความอยากรู้เพิ่มเติมในวิชาการต่าง ๆ รู้จักประสานความรู้หลายแขนงเข้าด้วยกันในลักษณะการศึกษาแบบสหวิทยาการ..	...	...	...	...	...

กำหนดเกณฑ์การตัดสิน ประเมินค่าชุดแบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

ค่าความสำคัญ	ระดับน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย
เหมาะสมมากที่สุด	4.51 - 5.00
เหมาะสมมาก	3.51 - 4.50
เหมาะสมปานกลาง	2.51 - 3.50
เหมาะสมน้อย	1.51 - 2.50
เหมาะสมน้อยที่สุด	1.00 - 1.50

นำแบบประเมินผลแบบฝึกเสริมทักษะที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจให้คะแนนมาหาค่าเฉลี่ย โดย
ยึดเกณฑ์การตัดสิน คือ ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 5.00 เป็นเกณฑ์การตัดสิน

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่า ข้อสอบแต่ละข้อจากแบบทดสอบวัดความสามารถทางการแต่งคำ ประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วัดตรงตามจุด ประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้หรือไม่ แล้วเขียนผลการพิจารณาของท่าน โดยกา 3 ลงใน ช่อง “คะแนนการพิจารณา” ตามความคิดเห็นของท่าน

กา 3 ในช่อง + 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้จริง

กา 3 ในช่อง 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้

กา 3 ในช่อง - 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นไม่ได้วัดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้

จุดประสงค์การเรียนรู้	เรื่องที่น่ามาทดสอบ	คะแนนการพิจารณา		
		+ 1	0	- 1
1. บอกคำสัมผัส และแผนผังข้อบังคับของการแต่ง คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพได้	คำสัมผัสและแผนผัง ข้อบังคับของกลอน สุภาพ			
	ข้อ 1			
	ข้อ 2			
	ข้อ 3			
	ข้อ 4			
	ข้อ 5			
	ข้อ 6			
	ข้อ 7			
	ข้อ 8			
	ข้อ 9			
	ข้อ 10			
	ข้อ 11			

จุดประสงค์การเรียนรู้	เรื่องที่น่าสนใจทดสอบ	คะแนนการพิจารณา		
		+ 1	0	- 1
	ข้อ 12			
	ข้อ 13			
	ข้อ 14			
	ข้อ 15			
	ข้อ 16			
	ข้อ 17			
	ข้อ 18			
2. แบ่งจังหวะคำในการอ่าน และเลือกใช้ถ้อยคำ เพื่อใช้ในการแต่งกลอนสุภาพได้ถูกต้องเหมาะสม	จังหวะคำในวรรค การเติมข้อความและ การแต่งกลอนสุภาพ			
	ข้อ 19			
	ข้อ 20			
	ข้อ 21			
	ข้อ 22			
	ข้อ 23			
	ข้อ 24			
	ข้อ 25			
	ข้อ 26			
	ข้อ 27			
	ข้อ 28			
	ข้อ 29			
	ข้อ 30			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสุขสันต์ ศรีม่วง
เกิดวันที่	5 สิงหาคม 2505
สถานที่เกิด	40 หมู่ 5 ตำบลชมสะอาด อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	ศษ.บ. ประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช พ.ศ. 2531
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านวังม่วย ตำบลวังสามัคคี อำเภอพนมทอง จังหวัดร้อยเอ็ด 45110
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7